

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Jakub FRÝBA

Město Trutnov a suburbanizace: analýza a implikace

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel KLAPKA, Ph.D.

Olomouc 2022

Autor (Osobní číslo): Jakub Frýba (R190399)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Město Trutnov a suburbanizace: analýza a implikace

Title of thesis: Trutnov and suburbanisation: analysis and implications

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel KLAPKA, ph.D.

Rozsah práce: 45 stran, 2 vázané přílohy

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá analýzou suburbanizace města Trutnova a vybraných okolních obcí. Ke zhodnocení míry suburbanizace jsou použita základní demografická data jako jsou počte obyvatel, migrace nebo bytová výstavba. Pro sledování změn struktury obyvatel jsou pak použita dat o rodácích, věku a vzdělání. Většina těchto dat byla získána především z Českého statistického úřadu. Sledování intenzity suburbanizace je dosaženo pomocí srovnávání jednotlivých období.

Klíčová slova: Suburbanizace, Trutnov, analýza

Abstract: The bachelor thesis deals with the analysis of the suburbanisation of the city of Trutnov and selected surrounding municipalities. Basic demographic data such as population, migration and housing construction are used to assess the degree of suburbanisation. Data on births, age and education are then used to monitor changes in the structure of the population. Most of these data were obtained mainly from the Czech Statistical Office. Tracking the intensity of suburbanisation is achieved by comparing different periods.

Keywords: Suburbanisation, Trutnov, analysis

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením doc. Mgr. Pavla Klapky, Ph.D. a uvedl v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další prameny.

V Olomouci dne 30. dubna 2022

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval doc. Mgr. Pavlu Klapkovi Ph.D. za odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jakub FRÝBA**
Osobní číslo: **R190399**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Téma práce: **Město Trutnov a suburbanizace: analýza a implikace**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Práce se bude věnovat vybraných geografickým aspektům suburbanizace ve městě Trutnov a jeho zázemí. Analýzy vyjdou ze snadno dostupných demografických údajů a údajů o využití ploch (stávajícím i plánovaném).

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 – 8 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Erlebach, M. (2013): Proměny krajiny města Trutnova. Diplomová práce. PFF UP v Olomouci, Olomouc.
- Geyer, H. S., Kontuly, T. (1993): A theoretical foundation for the concept of differential urbanization. *International Regional Science Review* 15 (3), 157-177.
- Gottdiener, M., Budd, L. (2005): Key concepts in urban studies. London, Sage.
- Halás, M., Klapka, P., Tonev, P. (2016): The use of migration data to define functional regions: the case of the Czech Republic. *Applied Geography* 76, 98–105.
- Ouředníček, M. (2007): Differential suburban development in the Prague urban region. *Geografiska Annaler B* 89 (2), 111-126.
- Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J. eds. (2013): Sub Urbs: krajina, sídla a lidé. Academia, Praha.
- Ouředníček, M., Temelová, J. (2008): Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa* 11 (4), I-IV.
- Ouředníček, M., Temelová, J., Macešková, M., Novák, J., Puldová, P., Romportl, D., Chuman, T., Zelendová, S., Kuncová, I. (2008): Suburbanizace.cz. UK – MŽP, Praha.
- Stanilov, K., Sýkora, L. (2014): Confronting suburbanization: Urban decentralization in postsocialist Central and Eastern Europe. John Wiley & Sons.
- Sýkora, L., Mullíček, O. (2012): Urbanizace a suburbanizace v Česku na počátku 21. století. *Urbanismus a územní rozvoj* 15 (5), 27-38.
- Šimon, M. (2014): Exploring counterurbanisation in a post-socialist context: Case of the Czech Republic. *Sociologia ruralis* 54 (2), 117-142.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.**
Katedra geografie

Obsah

Úvod a vstupní výzkumné otázky	7
1. Rešerše literatury	8
2. Teoretická východiska	10
2.1 Suburbanizace.....	10
2.2 Druhy urbánního vývoje.....	11
2.3 Vývoj a typologie suburbanizace	12
2.4 Důsledky suburbanizace	15
3. Metody zpracování	18
3.1 Vymezení ukazatelů	18
3.2 Vymezení zájmového území	20
4. Výsledky analýzy	22
4.1 Populační a migrační dynamika regionu	22
4.2 Index změn počtu obyvatel, domů a bytů.....	24
4.3 Migrace a dojíždka.....	28
4.4 Změny struktury obyvatelstva	31
4.5 Budoucí výstavba	34
5. Diskuze	36
Závěr.....	38
Summary.....	39
Seznam literatury	40
Literární zdroje	40
Internetové zdroje	42
Datové zdroje.....	43
Seznam tabulek a obrázků	45
Tabulky	45
Obrázky	45
Přílohy	46

Úvod a vstupní výzkumné otázky

Počátky suburbanizačního procesu můžeme nalézt již v 18. století v Anglii, kde probíhala v tomto období průmyslová revoluce. A byl to právě důvod znečištění měst, proč měšťanstvo začalo vyhledávat klidná, čistá a přírodě blízká prostředí na odpočinek nacházející se na okrajích měst. Na našem území došlo k výraznému přelomu po pádu komunismu v roce 1989, kdy začalo docházet k transformaci české společnosti, ekonomiky a hospodářství. Do této doby byl výrazný rozdíl ve vývoji celkového rozvoje mezi západem a východem. Zatímco v západní Evropě a v USA docházelo k postupnému rozvoji, tak východní Evropa včetně Československa stagnovala. Od 90. let 20. století se začala na našem území měnit sídelní struktura z výstavby panelových sídlišť na satelitní městečka. Obyvatelé měst se tak opět začali vracet na venkov. Tímto u nás započala suburbanizace, která přetrvává dodnes a přináší s sebou pozitivní i negativní důsledky.

Bakalářská práce se zabývá rezidenční suburbanizací v rámci města Trutnova a vybraných okolních obcí. V první fázi bakalářská práce popisuje současný stav poznání suburbanizační problematiky a charakteristiku suburbanizace v teoretické rovině. Práce nám předkládá základní definici termínu suburbanizace a zařazuje nám ji mezi fáze urbánního vývoje. Seznamuje nás také s jejími důsledky na fyzické a sociální prostředí města, včetně aktérů, kteří se na suburbánním vývoji zásadně podílejí. Druhá část bakalářské práce již představuje provedenou analýzu a její výsledky.

Hlavním cílem práce je analýza suburbanizačního procesu města Trutnova a jeho zázemí pomocí analýzy dostupných demografických údajů: počet obyvatel (domů), intenzita bytové výstavby, migrační saldo, dojížděka, rodáctví, věková struktura a vzdělanostní struktura. Dále se práce zabývá zhodnocením vývoje rezidenční suburbanizace v jednotlivých obdobích (převážně desetiletí) v rozmezí let 1991 až 2020 (dle dostupnosti dat).

Mezi hlavní výzkumné otázky patří:

- ❖ Probíhá suburbanizační proces v rámci administrativních hranic města Trutnova?
- ❖ Které obce v zázemí Trutnova se projevovaly nejvyšší mírou suburbanizace ve sledovaných obdobích?
- ❖ Lze říci, že s postupem let jsou suburbanizační znaky v jednotlivých obcích silnější?
- ❖ Změnila se vlivem suburbanizace nějak struktura obyvatel ve vybraných obcích?

1. Rešerše literatury

Suburbanizace je v posledních letech velmi diskutované téma jak u nás, tak v zahraničí. Následující kapitola se proto zabývá právě přehledem literatury, která se stala inspirací a základem k teoretické a metodologické části této bakalářské práce.

Fázemi urbánního vývoje a jejich chronologickým uspořádáním se zabýval van den Berg a kol. (1982) v publikaci *A Study of Growth and Decline*, kde urbanizační proces rozčlenil do 4 po sobě následujících urbanizačních fází: urbanizace, suburbanizace, desuburbanizace a reurbanizace. Avšak s chronologickým sestavením těchto 4 fází nesouhlasí Ouředníček (2000) v článku *Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace*, kde zmiňuje fakt, že jednotlivé urbanizační procesy se mohou ve vývoji města opakovat nebo probíhat souběžně. Co se týče suburbanizace, tak Ouředníčkovy články a studie patří podle mého názoru u nás k jedněm z nejpřínosnějších. Základní přehled a definici suburbanizace nám poskytl jeho článek *Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu* (2002). Dále také projekt *Suburbanizace.cz* vzniklý díky pracovníkům Urbánní a regionální laboratoře (URRlab), pod vedením Ouředníčka. Na tomto webovém portále lze nalézt teoretické a metodologické publikace, případové studie ale i studentské práce. Další užitečnou publikací je kniha *Suburbs: krajina, sídla a lidé* od editorů Ouředníček, Špačková a Novák (2013). V knize nalezneme především empirické hodnocení probíhající suburbanizace a případové studie, ale také teoretické kapitoly. Pro bakalářskou práci jsem čerpal především z kapitol *Teoretické přístupy a současná témata výzkumu suburbanizace* (Ouředníček, Špačková), *Výzkum suburbanizace v České republice: současné tendence vývoje a možné aplikace* (Ouředníček), *Nerezidenční suburbanizace v České republice: vývoj, příčiny a důsledky* (Ptáček, Szczyrba a Šimáček) a *Metodické problémy výzkumu a vymezení zón rezidenční suburbanizace v České republice* (Ouředníček, Špačková a Novák).

O suburbanizaci a jejím vývoji v USA, západní Evropě a zázemí Prahy píše Ptáček (1998) v článku *Suburbanizace - měnící se tvář zázemí velkoměst*. Právě z tohoto článku se dozvídáme o počátcích vývoje suburbanizace v České republice a její stagnaci během socialismu. O této době s důrazem na migraci obyvatel pojednává také článek od Čermáka (2005) nesoucí název *Migrace a suburbanizační procesy v České republice*. Rezidenční a komerční suburbanizací, ale hlavně o jejich důsledcích na fyzické a sociální prostředí města, pojednává článek od Ouředníčka a Temelové (2008). O důsledcích suburbanizace píše také Sýkora (2002, 2003) ve svých článcích *Suburbanizace a její důsledky: výzva pro výzkum, usměrňování rozvoje území a společenskou angažovanost* a *Suburbanizace a její společenské*

důsledky. V obou článcích mimo jiné autor předkládá základní přehled o suburbanizaci a jejím vývoji ale hlavně se snaží o hledání příčin a řešení negativních vlivů jak rezidenční, tak komerční suburbanizace. Jednomu z nejvíce negativního důsledku rezidenční suburbanizace „urban sprawlu“ se svým kritickým pohledem věnuje Hnilička (2012) ve své knize *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy*. Jedním z přínosů knihy je autorova snaha, jak problém sídelní kaše na našem území řešit, kdy jedním z navrhovaných řešení by podle Hniličky mohlo být zvyšování hustoty osídlení v předměstích. Okrajově o „urban sprawlu“ píše také Ouředníček (2011). Jeho článek *Suburbanizace v České republice: aktéři suburbánního rozvoje* je zaměřen spíše účastníky, kteří se podílejí a ovlivňují vývoj suburbánní výstavby.

Ke zhodnocení sídelní struktury vymezeného území byla použita veřejně dostupná data z Českého statistického úřadu. Jednoduchá charakteristika vymezeného území byla vyhotovena pomocí článku *Typologie venkovského prostoru Česka* od Perlína, Kučerové a Kučery (2010) zabývající se rozvojem venkovského prostředí na území České republiky.

Jednou z nejzákladnějších metodik zabývající se hodnocením rezidenční suburbanizace je *Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice* zpracovaná Ouředníčkem, Špačkovou a Novákem (2014). Tato metodika je založená na základních statistických datech (kritéria): počtu obyvatel, počtu přistěhovalých a počtu dokončených bytů. Za jádrová města byla vybrána ta, která měla více jak 10 000 obyvatel. Suburbanizované obce pak autoři určili podle zmíněných kritérií a rozčlenili je do jednotlivých zón rezidenční suburbanizace podle intenzity přistěhovalých a objemu bytové výstavby. Tato metoda slouží jako nástroj k rozlišení venkovských a příměstských obcí. Aktualizované zóny využití metodiky jsou dostupné pro rok 2016 na specializovaném mapovém portálu *Atlasobyvatelstva.cz*. Na tomto portále lze najít i další publikace urbánního a regionálního rozvoje včetně mapových děl s tematikou obyvatelstva, kvality života, bydlení, mobility a osídlení. Další metodikou především k vymezení jádrového území a odlišení od suburbánního území přináší Halás, Roubínek a Kladivo (2012) v článku *Urbánní a suburbánní prostor Olomouce: teoretické přístupy, vymezení, typologie*. Podobně, na příkladu města Olomouce, se podíleli se svojí metodikou a výběrem kritérií zhodnocující suburbanizaci také Burian, Miřijovský a Macková (2011) s článkem *Suburbanizace Olomouce – hodnocení pomocí analýzy statistických dat*.

2. Teoretická východiska

V současné době patří suburbanizace k jednomu z nejvíce diskutovaných témat s ohledem na rozvoj území (Ouředníček, 2011). V rámci teoretické části je definován pojem suburbanizace a je představena základní typologie migračních prostředí a procesů mezi nimi. Další část se týká vývoje suburbanizace ve světě a v České republice. Poté následuje základní charakteristika rezidenční a komerční suburbanizace a její důsledky na fyzické a sociální prostředí města. Nakonec jsou představeni základní aktéři subúrbánního rozvoje.

2.1 Suburbanizace

Termín suburbanizace vznikl z anglického překladu „suburb“, což v češtině znamená „předměstí“ (Čermák, 1996). Původem je slovo „suburb“ složeninou latinského slova „urb“, znamenající město (většinou velké) a předpony „sub“, která označuje umístění vedle, za nebo pod městem (Ouředníček, 2002). Celý proces tedy můžeme chápat jako přesun obyvatelstva a jeho aktivit z jader metropolitních regionů do jejich zázemí (Ouředníček, Špačková, Novák, 2013), tudíž se suburbanizací zpravidla rozumí růst města prostorovým rozpínáním do okolní venkovské a přírodní krajiny (Sýkora, 2003).

V rámci koncentrace obyvatelstva v území dělíme prostor na **město**, **suburbium** a **venkov** (Ouředníček, Špačková et al., 2013). **Město** lze definovat mnoha způsoby. Jedním z klíčových ukazatelů pro definici města je populační velikost. V České republice je město určeno podle zákona 128/2000 Sb. § 3, který říká: *„Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.“* nebo *„Obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, kdy se obec stává městem.“* Dalšími kritérii pro definování města může být velikost zázemí či samotná funkce města. Město a městské prostředí není to samé. V městském prostředí primárně dominují aktivity spojené se sekundárním a terciárním sektorem. Koncentrují produkční, vzdělávací, politické a administrativní funkce, nebo socioekonomické aktivity (Musil, 1967).

Venkovský prostor tedy můžeme od městského prostředí odlišit menší koncentrací obyvatel a většinou také menším zázemím obce. Ve venkovských sídlech jsou ekonomické aktivity vázány spíše na zemědělství, primární sektor. To zapříčiňuje rozdílnost ve společnosti mezi venkovem a městem (Cadwallader, 1996).

Suburbium (okrajovou část města) lze chápat jako jakýsi přechod mezi městským a venkovským typem prostředí. Ale tím, že je suburbium stále úzce spojené s městem, zde převládají městské ekonomické aktivity. Žije zde městská společnost, která je funkčně závislá na dojížděcí do města (Ouředníček, 2008).

2.2 Druhy urbánního vývoje

V rámci města, suburbia a venkova sledujeme podle van den Berga a kol. (1982) chronologicky jdoucí za sebou migrační procesy mezi jednotlivými typy prostředí viz Tab. 1. Podle Ouředníčka (2000) však tyto procesy mohou ve městech probíhat opakovaně nebo souběžně. Bylo by tedy lepší tyto procesy označovat jako druhy namísto fáze.

Jako první začal probíhat proces **urbanizace**, tedy přesun obyvatelstva z venkova do měst. Historicky je tento proces spojován s etapou průmyslové revoluce (industrializace) resp. s přechodem od tradiční zemědělské společnosti ke společnosti průmyslové (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008). Zjednodušeně je urbanizace přeměna venkovského typu prostředí na městské. Procesem urbanizace dochází především k růstu měst, ale také ke změně sociální a kulturní (Musil, 2002). Celkový dopad urbanizace na okolní prostředí je vysídlování obyvatel venkovského prostředí okolo spádového města. Naopak město svůj počet obyvatel navyšuje. Tím dochází také k větší výstavbě a rozšiřování města do okolí, s čímž následně úzce souvisí suburbanizace (Ouředníček, 2003).

Proces **suburbanizace** můžeme vnímat jako součást procesu vývoje měst (urbanizace). Podle Ouředníčka (2003) nastává suburbanizace právě po ukončení urbanizační fáze. Růst suburbií byl nejvýraznějším znakem expandujícího průmyslového města. Při suburbanizační fázi dochází k populačním ztrátám v jádrových částech města a současným přílivem obyvatelstva do suburbií. Avšak město a jeho okrajové části (okolní obce) jako celek nadále rostou (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008). Do suburbií se obyvatelstvo nejčastěji přesouvá kvůli „zdravému“ bydlení v dosahu města (Ouředníček, Temelová, 2008). Z hlediska duality město/suburbium nabízí předměstí kvalitnější životní prostředí, klid nebo bezpečí. Naopak představy, které jsou spojeny s městem, bývají ruch, špína a nebezpečí (Vacková, 2013).

Třetí fází vývoje dle van den Berga a kol. (1982) je **deurbanizace**, kdy městské prostředí a jeho zázemí populačně stagnuje a ztrácí. Podle Ptáčka (1998) proces deurbanizace neprobíhá ve všech urbanizovaných oblastech, ale vyskytuje se především ve starých průmyslových regionech, kde byl rozvoj založen především na odvětvích těžkého průmyslu. Obyvatelstvo migruje z městského prostoru na venkov.

Posledním druhem urbanizačních procesů je **reurbanizace**. Obyvatelstvo se v této fázi vrací ze suburbií či venkova zpět do metropolitních oblastí. Vyvolávacím efektem tohoto procesu je ožívování chátrajících historických jader měst. Renovaci měst zajišťuje místní samospráva a vláda. Díky renovačním programům, jako je zlepšení technické a sociální infrastruktury, zlepšení dopravní situace, modernizaci a obnovy bytového fondu se do městských center začínají v omezené míře vracet obyvatelé. Lze toho dosáhnout pouze za masivní podpory ze strany státu a městského kapitálu (Ptáček, 1998).

Tab. 1: Matice zdrojových a cílových oblastí migrace v rámci suburbanizace a dalších procesů

Typ Prostředí		Cílové místo migrace		
		Město	Suburbium	Venkov
Zdrojové místo migrace	Město	Meziměstská migrace	SUBURBANIZACE	Deurbanizace (kontraurbanizace)
	Suburbium	Reurbanizace	Tangenciální migrace (vnitrometropolitní)	Deurbanizace (kontraurbanizace)
	Venkov	Urbanizace (ev. reurbanizace)	Urbanizace (ev. reurbanizace)	Meziregionální migrace (venkovská)

Zdroj: Ouředníček, Špačková, et al. (2013), vlastní zpracování

2.3 Vývoj a typologie suburbanizace

Jak už bylo řečeno, suburbanizace nastává po urbanizační fázi. Počátky suburbanizace můžeme vystopovat již v 18. století v Anglii, kde se mezi buržoazií stalo módou vlastnit vilu na venkově, ale přitom v blízkosti města. Tomuto trendu napomáhal i fakt, že lidé chtěli trávit více času mimo špinavé prostředí průmyslových měst (Chakrawarti, 1996).

Konec 19. a počátek 20. století umožňuje pomocí rozvoje železniční dopravy oddělit místo bydliště od pracoviště na delší vzdálenost, než je daná pěší docházkou (Hall, 2002). Obyvatelstvo se tak, především podél železničních tratí, mohlo koncentrovat ve větší vzdálenosti od centra města. Tento trend poté ještě více posílil s nástupem automobilového průmyslu (Sýkora, 2003).

Po druhé světové válce probíhala suburbanizace rozdílně v USA, západní Evropě a východní Evropě. Mezi lety 1920 až 1970 se ve Spojených státech mluví o věku osobního a nákladního auta, což velmi přispívalo k rozvoji suburbanizace. Hlavními důvody pro masivní rozvoj suburbanizace v poválečném období byla poptávka po novém bydlení, která byla omezena už od dob hospodářské krize v 30. letech. Dále v 50. letech „baby boom“, kdy byla poptávka mladých rodin bydlet mimo znečištěná centra měst. A do třetice významná finanční podpora vlády k dopravní infrastruktuře, jako byla výstavba dálniční sítě (Ptáček, 1988).

V západní Evropě má oproti USA větší roli veřejná doprava, což nevede k takovému překrvování center měst a k tlakům na přemísťování obytné a pracovní funkce mimo jejich centra, jako ve Spojených státech (Ptáček, 1988). Po druhé světové válce dochází nejvíce k suburbanizaci v Německu, kam přicházel odsun Němců z východních států Evropy a kde docházelo k rekonstrukci válkou zničených sídel (Ptáček, 2002).

Na území České republiky bývá za klasickou fázi suburbanizace považováno tzv. období první republiky. Suburbanizační proces však probíhal pouze v zázemí Prahy, čemuž napomáhal fakt, že se Praha stala hlavním městem tehdejšího Československa a tím začala podléhat masivnímu rozvoji. Dalším činitelem byla také bytová nouze, která po první světové válce nastala. V zázemí Prahy měli obyvatelé nižší životní náklady a levnější půdu než v centru města (Ptáček, 1998).

Útlum, až stagnace suburbanizace, přišel po druhé světové válce s nástupem socialismu na našem území i ve zbytku východní Evropy. V 50. letech a později se u nás rozhodovalo o umístění pracovních příležitostí a od 60. let také o umístění budoucí bytové výstavby (Čermák, 2005). V 70. letech začala fungovat tzv. „středisková soustava osídlení“, která prakticky znemožňovala rozvoj malých sídel, byť se nacházely ve výhodné poloze blízko metropole. Největší dopad na stagnaci suburbanizace měl nový zákon o ochraně zemědělského půdního fondu, který velmi omezoval plošný rozvoj sídel na úkor zemědělské půdy (Ptáček, 1998). V 80. letech začala výstavba panelových sídlišť a tím další urbanizační přesun obyvatel z okolního venkova do měst (Aleš, 2001). Důsledkem toho byly chátrající opuštěné vesnické domy, které byly udržovány jen díky chataření a chalupaření. Právě díky této aktivitě nedošlo k zániku některých starších objektů v nejmenších venkovských sídlech (Perlín, 1999).

Na našem území můžeme sledovat nejmasivnější vlnu suburbanizace po pádu komunismu v roce 1989. Ta v 90. letech opět započala především v zázemí Prahy a Brna (Sýkora, 2002). Na přelomu tisíciletí se suburbanizace dostala i do ostatních menších aglomerací a někde až do úrovně některých okresních měst (Ouředníček, Špačková, Novák, 2013).

K nejviditelnějším projevům suburbánního rozvoje spadá stavební aktivita a oživení ekonomických funkcí či společenských aktivit v příměstských obcích. Suburbanizací vznikají v oblastech nové výstavby jako satelitní městečka, nákupní nebo průmyslové zóny. V tomto ohledu dělíme suburbanizaci na dva typy: rezidenční a komerční (Ouředníček, 2008).

Rezidenční suburbanizace je osídlení periferních oblastí města realizované výstavbou rodinných domků a nízkopodlažní zástavbou. Proto bývají nejčastěji pro dokumentaci používána data o počtu dokončených bytů a s tím související data o růstu počtu obyvatel a jejich migraci (Burián, Miříkovský, Macková, 2011). Podle Ouředníčka, Špačkové, Nováka (2014) lze rezidenční suburbanizace označit jako migraci obyvatelstva směrem z jádrových měst metropolitních regionů do jejich zázemí, kdy za jádrová města v České republice jsou považována města s více jak 10 000 obyvateli ležící mimo suburbánní zóny měst. Rezidenční suburbanizace má mnoho forem, které se liší podle rozsahu nové výstavby, charakteru bydlení, lokalizace zástavby, architektury i ceny domů (Ouředníček, 2008).

Komerční suburbanizace představuje podobně významnou složku vývoje suburbánního prostředí jako rezidenční suburbanizace (Ptáček, Szczyrba, Šimáček, 2013). Podle Ouředníčka (2008) je komerční suburbanizace situována zejména ve výhodně lokalizovaných místech podél hlavních dopravních tahů (např. dálnice). Nerezidenční suburbanizace přináší novou lokalizaci aktivit sekundéru, terciéru či kvartéru. Zahrnuje tak vznik nových obchodních, výrobních, skladovacích, logistických aktivit a pracovních příležitostí v administrativě, popřípadě i v sektoru kvartéru (Ptáček, Szczyrba, Šimáček, 2013). Podle Ouředníčka (2008) je většina těchto nových areálů zprostředkovávajících jednotlivé funkce budovány v příměstských oblastech na místě původních polí tzv. na „zelené louce“¹ (greenfields).

¹ Zelená louka (Greenfields) je dosud nezastavěné území, které je využíváno jako zemědělská půda nebo přírodní plocha a je orčeno pro novou výstavbu. Většinou se nachází mimo kompaktní zástavbu na okrajích měst (Ouředníček, 2008).

Z důvodu chybějícího průběžného statistického zjišťování relevantních dat je metodika sledování komerční suburbanizace od rezidenční výrazně složitější. Data lze čerpat např. z monitoringu trhu některými soukromými tuzemskými i zahraničními agenturami. Také některá města si mohou nechat zpracovat data, která následně využívají pro územní a strategické plánování. Avšak neexistují zdroje, které by poskytli data komplexní povahy, jako tomu je na příklad o obyvatelstvu (Ptáček, Szczyrba, Šimáček, 2013).

2.4 Důsledky suburbanizace

Výstavba nových rezidenčních a komerčních funkcí v zázemí měst přináší řadu změn ve fyzickém a sociálním prostředí suburbanizovaného prostředí. Rozvoj těchto lokalit s sebou přináší pozitivní i negativní dopady na život celého městského regionu (Ouředníček, Temelová, 2008).

Obyvatelstvo bydlící v suburbiích bývá silně závislé na dojížděcí osobním automobilem do práce, škol a za službami. Tím mohou ve městech vznikat zácpy příjíždějících obyvatel za prací či naopak vyjíždějících z města na nákupy do příměstských nákupních center. Dochází však také na cesty mezi jednotlivými suburbánními lokalitami. V případě, že se rezidenční zástavba situuje na jedné straně města a komerční je soustředěná na opačné straně města, cesty za nákupy vedou přímo přes vnitřní město. Z důvodu zvýšení objemu automobilové dopravy také dochází ke zhoršení životního prostředí a hlukovému zatížení v suburbánních zónách. I když se sem lidé paradoxně stěhují právě kvůli klidu a zdravějšímu prostředí (Sýkora, 2002).

Suburbanizace výrazně mění ráz fyzického prostředí města. Její výstavbou dochází ke změnám využití krajiny, kdy především snižuje množství ploch k rekreačnímu a zemědělskému využití. Mění také celkový vzhled města a architektonický ráz venkovských sídel, kdy na okrajích měst vznikají nevzhledné skladovací areály a krychlovité tvary komerčních staveb (Ouředníček, Temelová, 2008). Z rezidenční suburbanizace negativně mění vzhled předměstí například „urban sprawl“ viz následující podkapitola.

Na druhou stranu můžou být důsledky suburbanizace na fyzické prostředí měst hodnoceny pozitivně z ekonomického hlediska (Sýkora, 2003). Díky komerční suburbanizaci vnikají nová pracovní místa a díky rezidenční přichází do města nová pracovní síla. Vlivem suburbanizace může také docházet ke zlepšování místní infrastruktury, jako je například nová kanalizace či oprava komunikací atd. (Ouředníček, Temelová, 2008).

Kromě změn ve fyzickém prostředí města, můžeme pozorovat také změny v sociálním uspořádání obyvatel a s tím i možné důsledky těchto změn. Hlavní rozdíly lze pozorovat především mezi původním obyvatelstvem v příměstských obcích a nově přichozím obyvatelstvem v jejich demografické struktuře (Ouředníček, Temelová, 2008). Nově přichozí suburbanizátoři mají většinou vyšší sociální status a může tak docházet k segregaci mezi nimi a původním obyvatelstvem (Sýkora, 2002). Vysoký status obyvatelstva znamená, že se do suburbii stěhují více obyvatelé se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním patřící do vyšších příjmových kategorií. Většinou se jedná o obyvatelstvo nižšího věku, které zakládá rodiny (Ouředníček, Temelová, 2008). Tímto rozdělením obyvatel dochází k individualizaci jedinců, ztrátě sociální soudržnosti, oslabení občanské společnosti a sociálního kapitálu. Naopak příliv mozků může přinést do příměstských obcí pozitivní důsledky v rámci budoucího rozvoje obce (Sýkora, 2002).

Jedním ze sociálních důsledků suburbanizace také můžeme uvést pojem „zelená vdova“. Tento termín je používán pro ženy, které zůstávají po celý den v rodinném domě za městem a starají se o děti. Zatímco jejich muži pracují v přesčasech a vracejí se z měst pozdě domů, aby mohli splatit investici do vytouženého rodinného domu (Hnilička, 2012).

Jedním z největších problémových důsledků suburbanizace je tzv. urban sprawl, pro který se u nás ujal výraz sídelní kaše, což trefně pojmenovává skrumáž předměstských staveb. Slovo pochází z anglického výrazu „sprawl“, který znamená roztažení, rozléhání či natahování. Ve spojení se slovem „urban“ (městský) přesně vystihuje probíhající rozlézáání (Hnilička, 2012). Sídelní kaše je charakteristická neřízeným a nepromyšleným umístěním rezidenčních ale i komerčních areálů v krajině (Ouředníček, 2008). Proto je podle Ouředníčka (2011) „urban sprawl“ chyba vzniklá při nedokonalém plánování území. Tento fenomén s sebou nese spoustu negativních důsledků. Mezi ty například patří zvýšené náklady na správu území s negativními environmentálními, ekonomickými a sociálními důsledky (Ouředníček, 2011).

Areály typu „urban sprawl“ jsou většinou vybudovány pouze za účelem bydlení. Lidé chtějí bydlet ve vlastním a zakládat rodiny mimo centra měst. Často zde občanům chybí vybavenost jako jsou obchody, služby a školy. Především mateřské školy a základní školy nejsou v obcích připraveny na výrazný počet nových přistěhovalců (Hnilička, 2012).

Suburbánní výstavba nikdy nevzniká samovolně. Kolikrát se může zdát, že probíhá neřízeně, jako je tomu například u zmiňovaného „urban sprawlu“. Avšak všechny projekty,

rezidenční a komerční suburbanizace, vznikají při společném působení různých aktérů v zázemí města (Ouředníček, 2011).

Rozvoj suburbánního vývoje lze rozdělit do několika dílčích, relativně oddělených, ale vzájemně propojených fází jako je vymezení plochy, prodej stavebního pozemku a převzetí novostavby stávajícím uživatelem. Jednotlivých kroků vývoje se účastní řada aktérů a institucí, avšak jejich zájmy v rozvoji území bývají často protichůdné (Feřtová, Špačková, Ouředníček, 2013).

Mezi základní aktéry, kteří rozhodují o budoucí výstavbě v území patří: vlastníci a nájemci pozemků, investoři a developeři rezidenčních a komerčních projektů, samosprávy obcí (zastupitelstvo v čele se starostou), územní plánovači, úředníci státní správy, stavebníci, realitní kanceláře, obyvatelé v obci, občanská sdružení, neziskové organizace (místní akční skupiny) a větší podniky či firmy působící v území (Špačková, Feřtová, Ouředníček, 2012).

3. Metody zpracování

Data použitá k zpracování jednotlivých ukazatelů a celkové analýze pochází z Českého statistického úřadu (ČSÚ), který je jedním z ústředních orgánů státní správy. Z ČSÚ jsme čerpali data zejména ze Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB), veřejné databáze a databáze demografických údajů za obce ČR. K tvorbě mapových podkladů byl použit geografický informační systém ArcGIS Pro s digitální vektorovou databází České republiky ArcČR 500 obsahující data za administrativní členění České republiky.

Analýza byla provedena pro vymezené území za období v rozmezí let 1991 až 2020. Některé ukazatelé však vyplňují, kvůli jejich dostupnosti, jen část tohoto období. Na příklad data za SLDB byla dostupná pro naše účely pouze za roky 2001 a 2011. Na výsledcích analýzy je znázorněno, v jaké míře ve vymezeném území suburbanizace probíhá. To je ukázáno především s využitím dat migrace a bytové výstavby. Závislost obyvatel na jádrovém městě Trutnov předkládá analýza dojíždějících do zaměstnání a škol. Další ukazatelé, jimiž jsou index stáří, podíl rodáků a podíl populace s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou nám nastiňují, jak se v průběhu let a probíhající suburbanizace v jednotlivých obcích mění struktura obyvatelstva.

3.1 Vymezení ukazatelů

Bazický index

Bazický index (Bi) je vždy počítán ke stejnému základu jednotlivého období. Je to tedy podíl počáteční hodnoty období (x_n) a každé následující hodnoty ($x_1, x_2, x_3 \dots$) v období vynásobeno 100. První hodnota je tedy vždy 100.

$$Bi = \frac{x_n}{x_1, x_2, x_3 \dots} \times 100$$

Index změny počtu obyvatel/domů

Index změny počtu obyvatel či domů (IZP) nám udává o kolik procent se v následujícím roce (období) zvedl či snížil počet sledovaného parametru. Vypočítáme ho jako podíl absolutního počtu proměnné mladšího období (P_m) a absolutního počtu proměnné staršího období (P_s) vynásobený 100. Pro získání procentního rozdílu odečteme od výsledku 100.

$$IZP = \left(\frac{P_m}{P_s} \times 100 \right) - 100$$

Průměrná roční hrubá míra migračního salda

Hrubá míra migračního salda (*HMMS*) je migrační saldo (rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých) na 1000 obyvatel středního stavu (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008). Průměrná roční hrubá míra migračního salda (*PRHMMS*) pak udává průměrné migrační saldo za sledované období (např. 2001 až 2011). *HMMS* se vypočítá jako rozdíl imigrantů (*I*) a emigrantů (*E*) přepočtený na střední stav obyvatel (*SS*) vynásobený 1000. K získání *PRHMMS* vydělíme *HMMS* počtem let sledovaného období (*O*).

$$HMMS = \frac{I-E}{SS} \times 1000 \rightarrow PRHMMS = \frac{I-E}{SS} \times \frac{1000}{O}$$

Index intenzity bytové výstavby

Index intenzity bytové výstavby (*IIBV*) je ukazatel, který nám udává počet dokončených bytů na 1000 obyvatel středního stavu (ČSÚ, 2020). *IIBV* vypočítáme jako počet dokončených bytů (*PB*) vydělený středním stavem obyvatelstva (*SS*) a vynásobený 1000. Při výpočtu průměrného ročního počtu nově vystavených bytů (*PRIIBV*) dělíme *IIBV* počtem let daného období (*O*).

$$IIBV = \frac{PB}{SS} \times 1000 \rightarrow PRIIBV = \frac{PB}{SS} \times \frac{1000}{O}$$

Rodáctví/dojíždka

Za rodáky je považováno obyvatelstvo narozené v místě trvalého bydliště (ČSÚ, 2015a). Podíl rodáků (*PR*) pak vypočítáme jako obyvatelstvo narozené v místě trvalého bydliště (*R*) vydělené celkovým počtem obyvatelstva žijící v dané obci (*PO*) vynásobené 100. Na stejném principu byla také vypočítaná dojíždka do zaměstnání a škol, jako podíl vyjíždějících osob a vyjíždějících osob právě do Trutnova vynásobené 100.

$$PR = \frac{R}{PO} \times 100$$

Index stáří

Index stáří (*IS*) nám říká, kolik je v populaci obyvatel ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0-14 let (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008). *IS* vypočítáme jako podíl obyvatel ve věku 65 let (*S*) a více a obyvatel ve věku 0-14 let (*M*) vynásobené 100.

$$IS = \frac{S}{M} \times 100$$

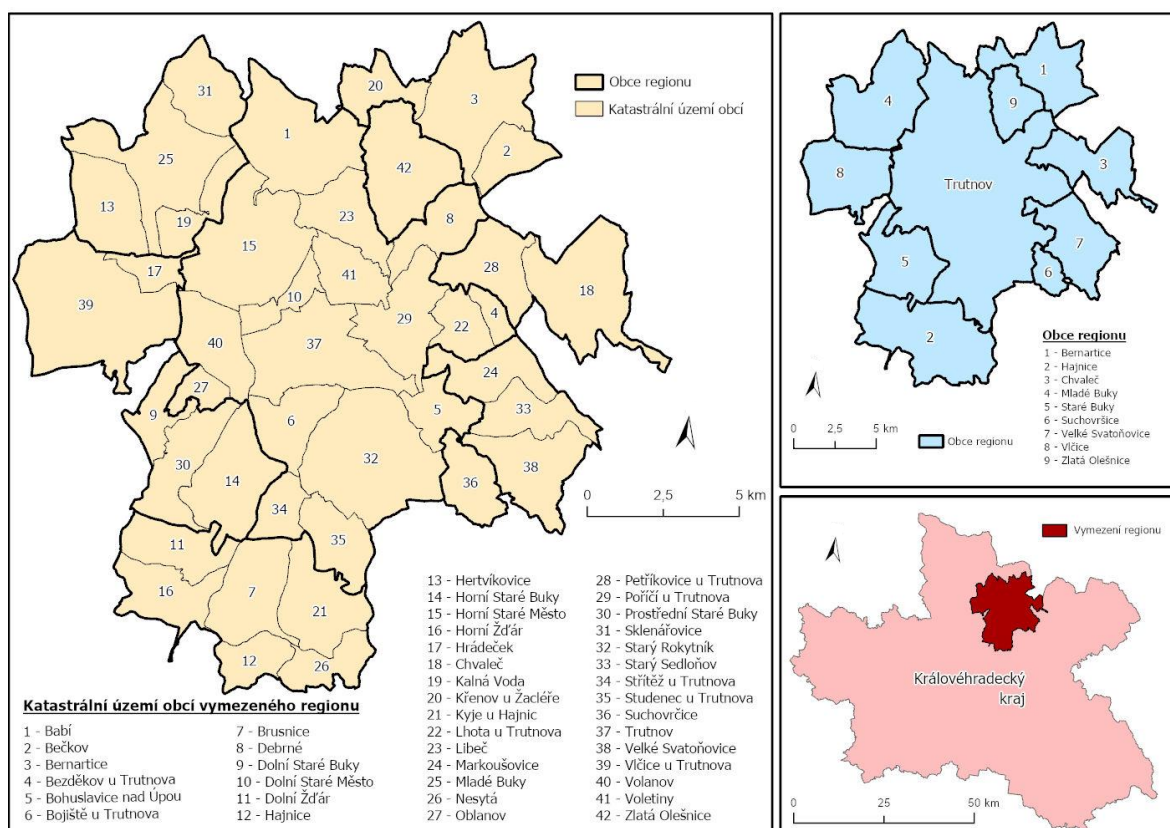
Vzdělanostní struktura

V rámci vzdělanostní struktury je v práci použit podíl populace s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou v jednotlivých obcích (*PSM*). *PMS* se vypočítá jako podíl obyvatel s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou (*Om*) a celkovým počtem obyvatel ve věku 15 let a více (*O15+*) vynásobeno 100.

$$PMS = \frac{Om}{O15+} \times 100$$

3.2 Vymezení zájmového území

Při výběru zájmového území jsme se inspirovali podle práce Ouředníčka, Špačkové, Klsáka a Nemeškala (2018): Zóny residenční suburbanizace v obcích Česka 2016. Pro naše potřeby jsme si však funkční území upravili. Pro analýzu jsme vedle obcí Bernartice, Hajnice, Chvaleč, Mladé Buky, Staré Buky, Velké Svatoňovice a Vlčice přidali také sousedící obce jádrového města Trutnova, Velké Svatoňovice a Zlatou Olešnici (viz Obr. 1). Naopak jsme z regionu vyjmuli Pilníkov, díky jeho statutu města a vzdálenosti jeho zástavby od jádrového města. Ze stejného principu v analýze nefigurují také města Úpice a Žaclěř.

Obr. 1: Katastrální území a obce zájmového regionu, vymezení regionu v rámci Královéhradeckého kraje

Zdroj: © ArcČR 500 v3.3, vlastní zpracování v ArcGIS Pro

Z důvodu rozsáhlého území města Trutnova, jsme si celý region rozdělili na jednotlivá katastrální území (viz Obr. 1). Lze tak sledovat i vnitřní proces suburbanizace do vzdálenějších oblastí od centra Trutnova (např. Babí, Oblanov, Starý Rokytník atd.). Rozdělení na katastrální území nám také umožnila dostupnost základních dat za počty obyvatel a bytovou výstavbu za jednotlivá katastrální území.

Region se skládá z 10 obcí včetně Trutnova a nachází se na východě Čech v severní části Královéhradeckého kraje. Jeho celková rozloha činí 265,67 km² a k 31. 12. 2020 zde žilo 37 978 obyvatel (viz Tab. 2). Jádrové město Trutnov mělo ke stejnému datu 29 958 obyvatel. Z okolních obcí čítaly nejvíce obyvatel (2 313) Mladé Buky, naopak nejméně obyvatel 212 žilo v obci Zlatá Olešnice (ČSÚ, 2020).

Podle Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014-2020 se region skládá z rozvojového území (regionální centrum: Trutnov, Mladé Buky a Staré Buky) a stabilizovaného území (zbytek obcí), které tvoří se svým zázemím relativně funkční oblast. Dle typologie venkovského prostoru Česka z roku 2010 se region řadil mezi neprofilovaný venkov. Takové území mělo nevelký rozvojový, nebo doposud nevyužitý potenciál. Do budoucna byl jeho charakter nejasný a nejistý (Perlín, Kučerová, Kučera, 2010).

Tab. 2: Sídlní struktura regionu dle velikostních kategorií obcí (k 31. 12. 2020)

Velikostní kategorie	Počet obyvatel	Počet obcí	Celková rozloha(km ²)	Hustota zalidnění
0-99	-	-	-	-
100-299	212	1	9,43	22,48
300-499	369	1	4,29	86,10
500-999	2 791	4	72,79	49,82
1000-4999	4 648	3	75,84	64,45
5000+	29 958	1	103,32	289,94
region	37 978	10	265,67	102,56

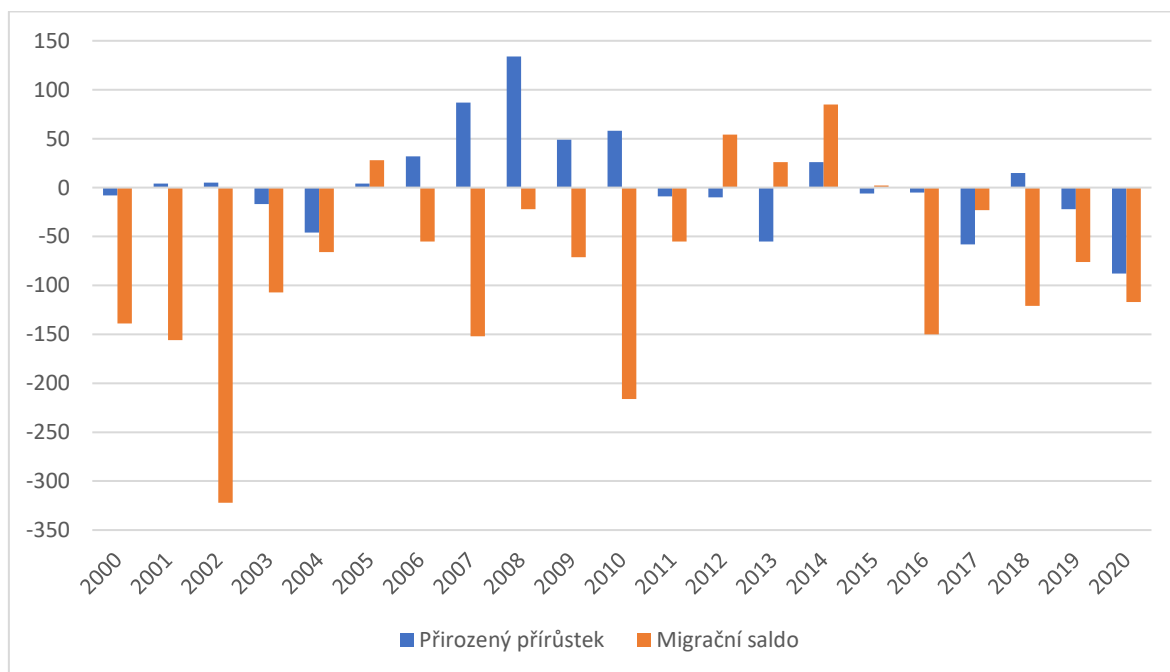
Zdroj: ČSÚ (2020), vlastní zpracování

4. Výsledky analýzy

V následující kapitole se budeme věnovat výsledkům analýzy a zhodnocení jednotlivých ukazatelů, které jsme si vymezili v metodice. Výsledky jsou zobrazeny pomocí grafů a kartografickou metodou seřazený v jednotlivých podkapitolách podle tematiky.

4.1 Populační a migrační dynamika regionu

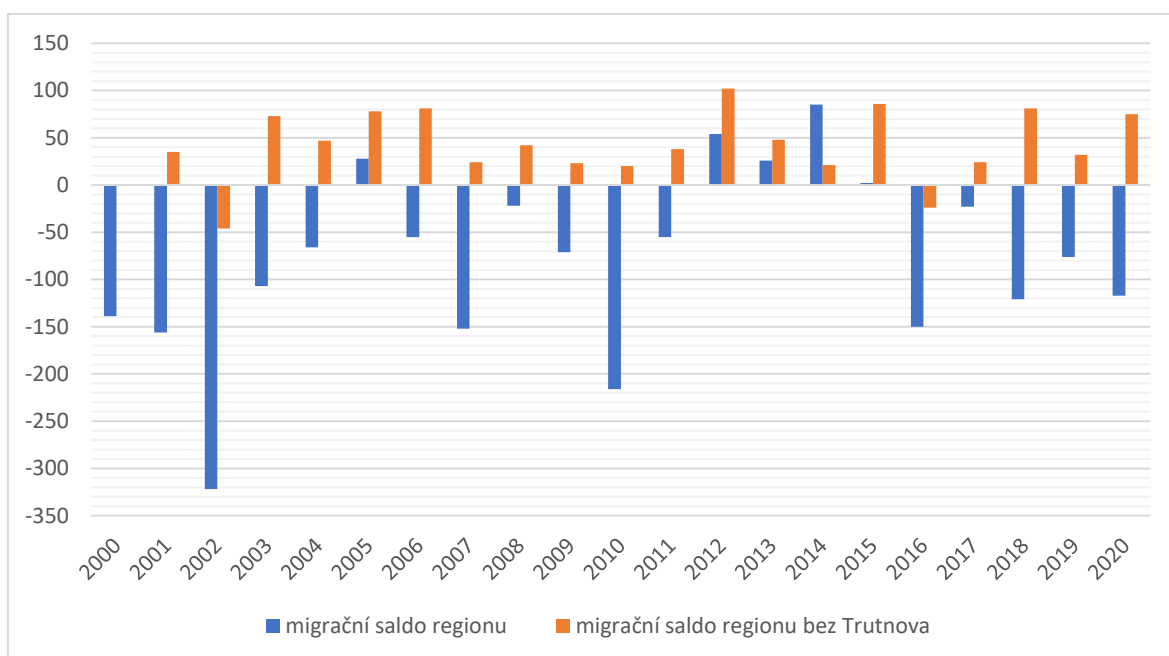
Region jako celek populačně dlouhodobě strádá. Jak je vidět z grafu na Obr. 2, tak především migrační saldo se od roku 2000 po rok 2020 pohybuje v záporných hodnotách. Výjimkou je období mezi lety 2012 až 2015, kdy je migrační saldo regionu v kladných hodnotách, avšak ne nijak výrazně. Nejvíce obyvatel ztratil region migrací po přelomu tisíciletí v letech 2000 až 2005, kdy dokonce v roce 2002 přišel region až o více než 300 obyvatel. Co se týče přirozeného přírůstku, tak si nemyslím, že je na tom region nějak špatně. Po dobu sledovaných dvaceti let neklesl přirozený přírůstek extrémně hluboko. Největší ztrátou je rok 2020, kdy region přišel celkem o 88 obyvatel. Tento pokles ale bude způsobený probíhající epidemií Covid 19. Naopak v letech 2005 až 2010 zažil region ohledně přirozeného přírůstku pozitivní období a celkem zde přibylo 364 obyvatel, avšak kvůli migračnímu saldu zůstalo i toto období v záporných číslech.

Obr. 2: Populační dynamika regionu v rozmezí let 2000 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2020), vlastní zpracování

Na druhou stranu je region ztrátový především kvůli jádrovému městu Trutnov. To nám ukazuje následující graf na Obr. 3, který je vytvořen pouze pomocí hodnot migračního salda, jež nám více reflektuje suburbanizační proces. Graf nám ukazuje rozdíl migračního salda celého regionu a regionu mimo Trutnov (resp. okolní obce). Region včetně Trutnova se nachází v pozitivních číslech pouze v avizovaném období mezi lety 2012 a 2015, v ostatních letech je prakticky vždy migrační saldo záporné. Když se naopak podíváme na migrační saldo zbytku regionu vyjma Trutnova, tak až na 2 výjimky v letech 2002 a 2016 se nachází migrační saldo pro okolní obce v kladných hodnotách. Tato migrační dynamika okolních obcí nám může poukazovat na probíhající suburbanizaci.

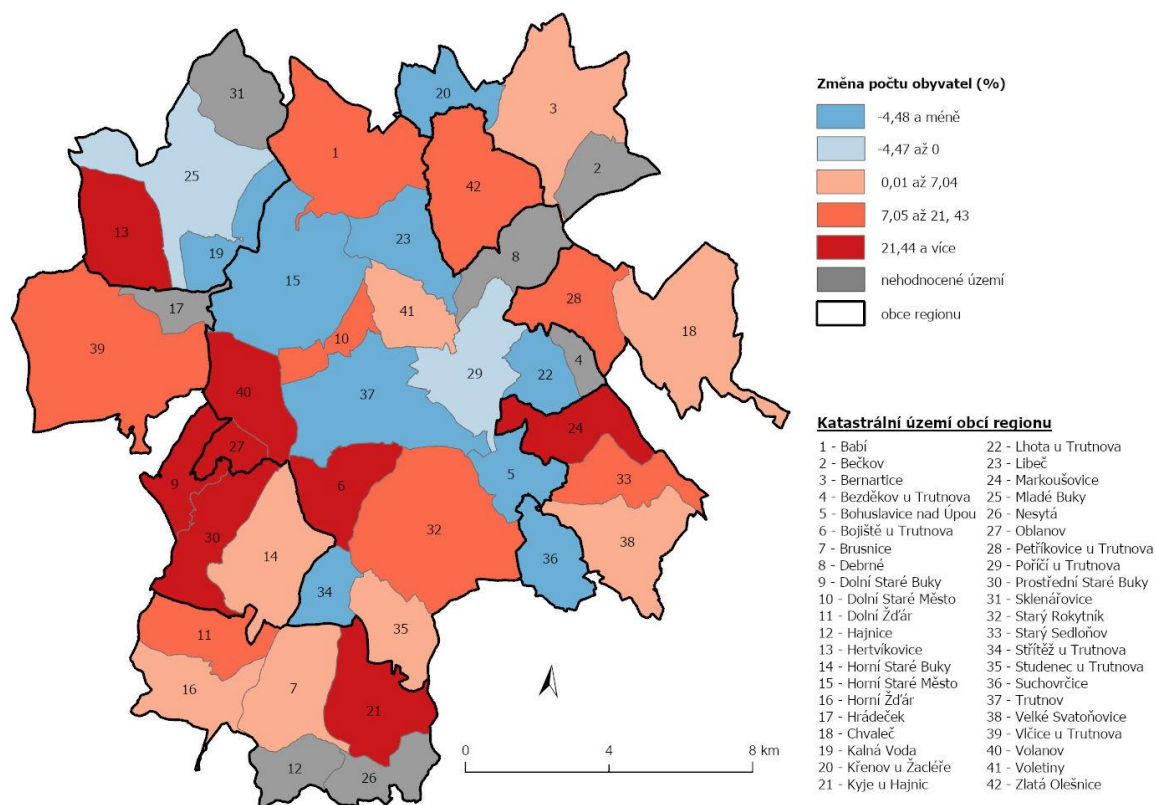

Obr. 3: Migrační dynamika regionu v letech 2000 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2020), vlastní zpracování

4.2 Index změn počtu obyvatel, domů a bytů

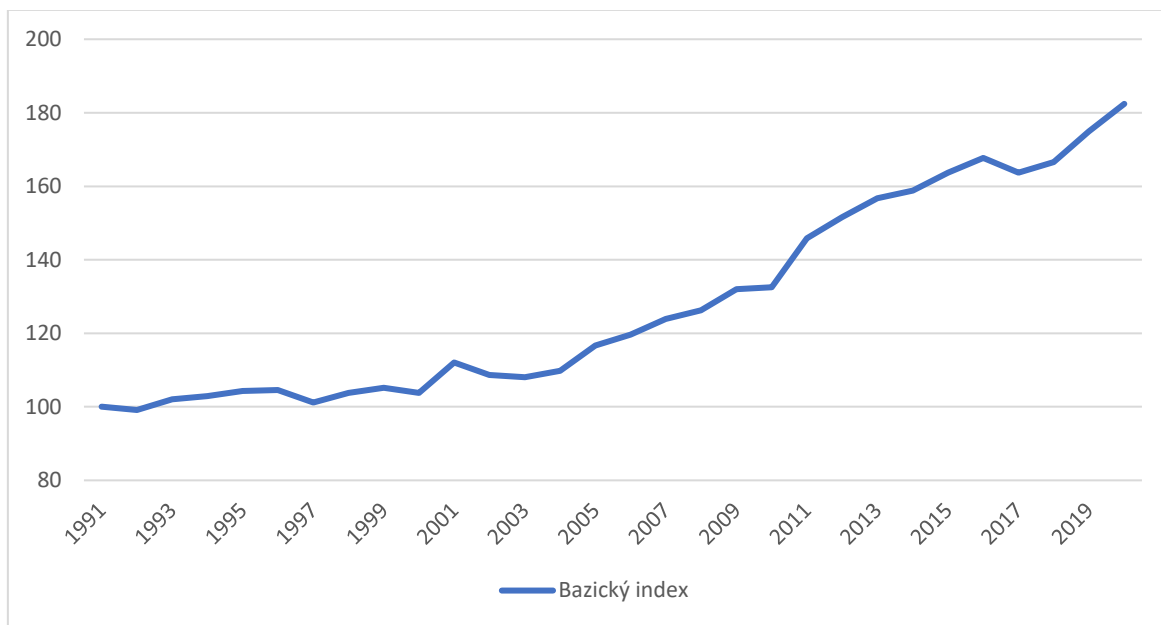
Následující část analýzy se věnuje změně počtu obyvatel a domů v rámci katastrálních území (dále KÚ) našeho vymezeného regionu. Tento rozbor nám ukazuje, kde v jednotlivých obcích, a především na území Trutnova, probíhal největší nárůst obyvatel a domů. Na Obr. 4 je zobrazen index změny počtu obyvatel. Z kartogramu je jasně viditelné, že nejvíce úbytkových území se nacházelo ve městě Trutnov. Jsou to především jádrová KÚ města jako je Trutnov, Horní Staré Město či Poříčí u Trutnova. Naopak okrajová KÚ již vykazovala známku míry suburbanizace a shledáváme je jako populačně rostoucí. Výrazně nejvíce obyvatel přibýlo v KÚ Oblanov, kde se počet obyvatel až zpětinásobil z 52 obyvatel na 285 obyvatel. Dalšími populačně rostoucími KÚ v Trutnově byli Babí, Bojiště u Trutnova, Starý Rokytník nebo Volanov. Když se podíváme na okolní obce regionu, tak ve většině z nich počet obyvatel narostl. Počet obyvatel za sledované období klesl pouze v obcích Bernartice, Mladé Buky a Suchovršice. U ostatních obcí byl zaznamenán nárůst, který se nejvýrazněji projevil v obcích Hajnice, Staré Buky, Velké Svatoňovice a Vlčice.

Obr. 4: Index změny počtu obyvatel na úrovni katastrálních území vymezeného regionu mezi lety 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ (2001, 2011), vlastní zpracování

Katastrální území Bečkov, Bezděkov u Trutnova, Debrné, Hajnice, Hrádeček, Nesytá a Sklenářovice nebyli pro analýzu využity z důvodu velmi nízkého nebo žádného počtu obyvatel žijících na daném území. Tato území nebyla ze stejného důvodu využita také při analýze indexu změny počtu domů.

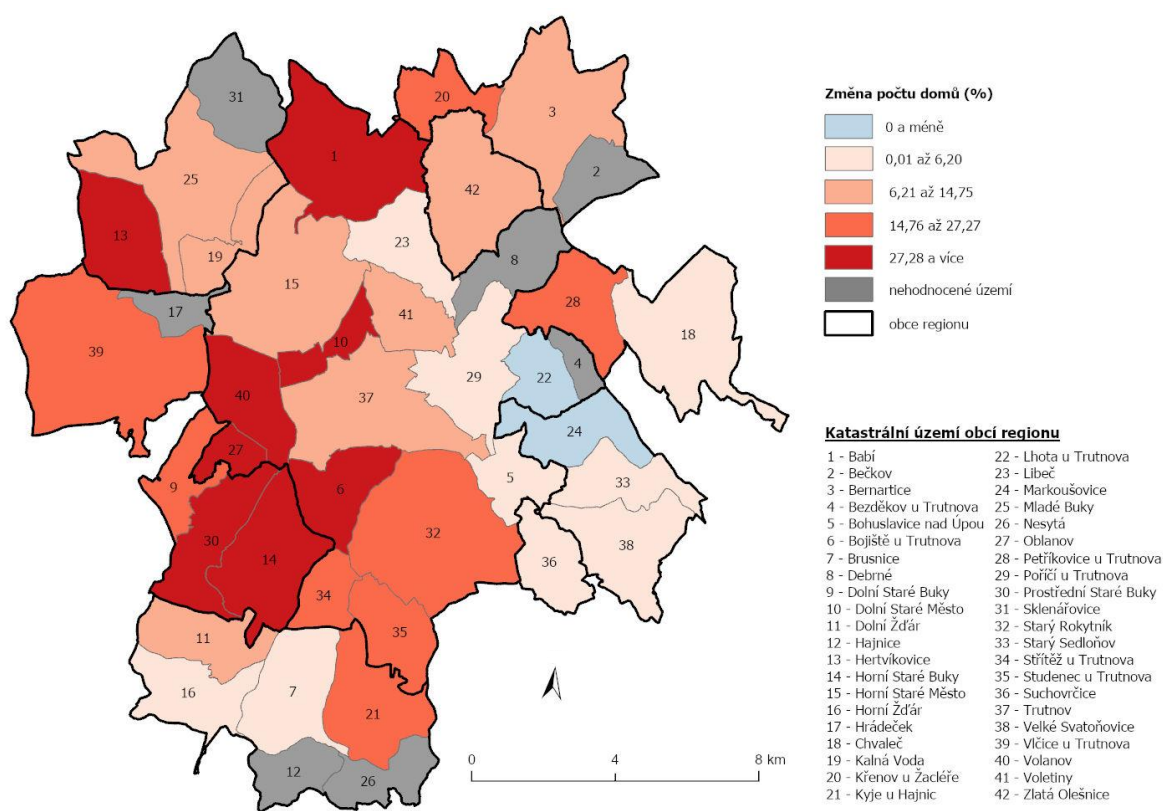

Obr. 5: Bazický index vývoje počtu obyvatel v obci Staré Buky v období let 1991 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2020), vlastní zpracování

Největší nárůst obyvatel mezi lety 1991 až 2020 nastal v obci Staré Buky. Počet obyvatel zde stoupl o 270 obyvatel, což je přes 180 % původního počtu obyvatelstva v obci (viz Obr. 5). Podle výpočtu geometrického průměru byl průměrný růst obce 2,09 % za rok. Dalšími populačně nejvíce rostoucími obcemi byly Mladé Buky, kde přibilo během sledovaného období celkem 257 obyvatel, následovala obec Hajnice s nárůstem o 241 obyvatel.

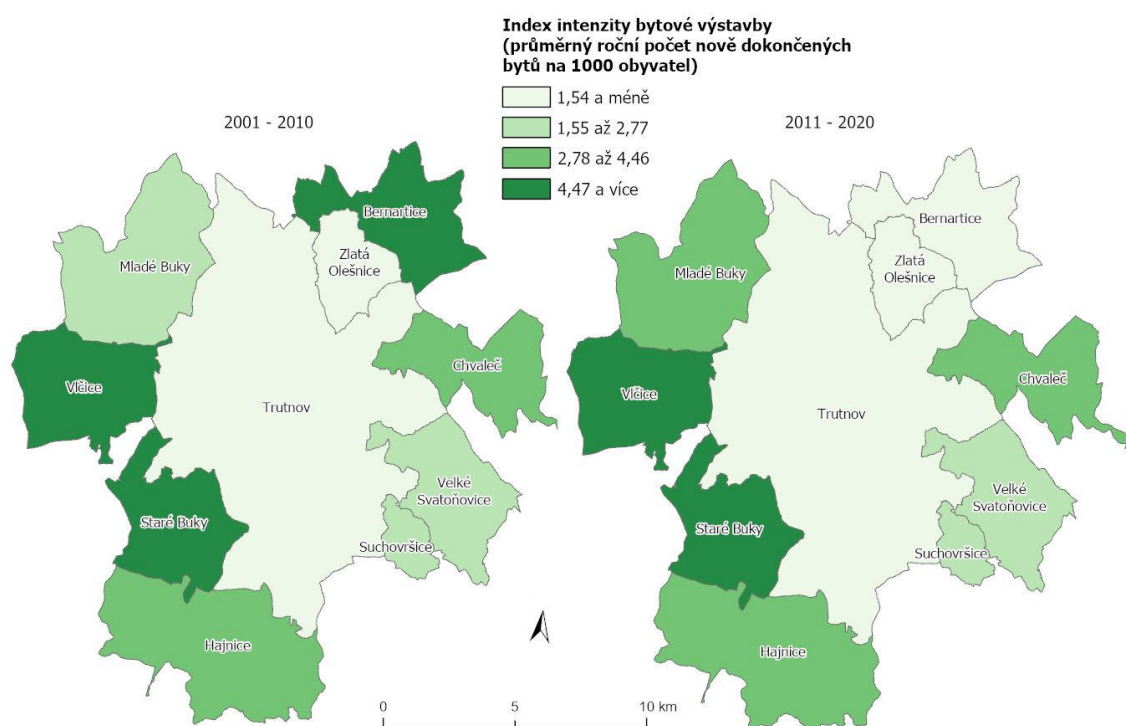
Index změny počtu domů, který je vyobrazen na Obr. 6, se nachází až na dvě výjimky v kladných číslech. Jediná dvě KÚ, kde nepřibyl žádný nový dům či dokonce domů ubylo, byly Lhota u Trutnova a Markoušovice. Ve srovnání s indexem počtu obyvatel se nejvíce populačně rostoucí KÚ shodují s územími nejvyššího indexu změny počtu domů. Na území města Trutnov to byly opět Babí, Bojiště u Trutnova, Oblanov, Starý Rokytník či Volanov. Z okolních obcí byly nejvýraznější Staré Buky. Vysokou hodnotou indexu změny počtu domů disponovaly také obce Bernartice, Mladé Buky, Vlčice nebo KÚ Petřikovice u Trutnova v obci Chvaleč. Celkem nevýrazný nový počet domů měly obce Velké Svatoňovice a Suchovršice.

Obr. 6: Index změny počtu domů na úrovni katastrálních území ve vymezeném regionu mezi lety 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ (2001, 2011), vlastní zpracování

Průměrný roční počet nově dokončených bytů na 1000 obyvatel středního stavu byl za obě sledovaná období nejvyšší v obcích Staré Buky a Vlčice, kde jeho hodnota byla vyšší než 4,47 viz Obr. 7. Jediné 2 výraznější změny mezi mladším a starším obdobím byly v obcích Bernartice a Mladé Buky. Bernartice pro období 2011 až 2020 klesly hodnotou indexu z 4,47 a více (období 2001 až 2010) na 1,54 nově dokončených bytů a méně. Zatímco v rámci Mladých Buků index vzrostl. Pro srovnání s migrací byla zajímavá obec Zlatá Olešnice, kde byl přírůstek migrací větší než 8,1 za rok, ale index intenzity bytové výstavby byl na hodnotě 1,54 a méně.

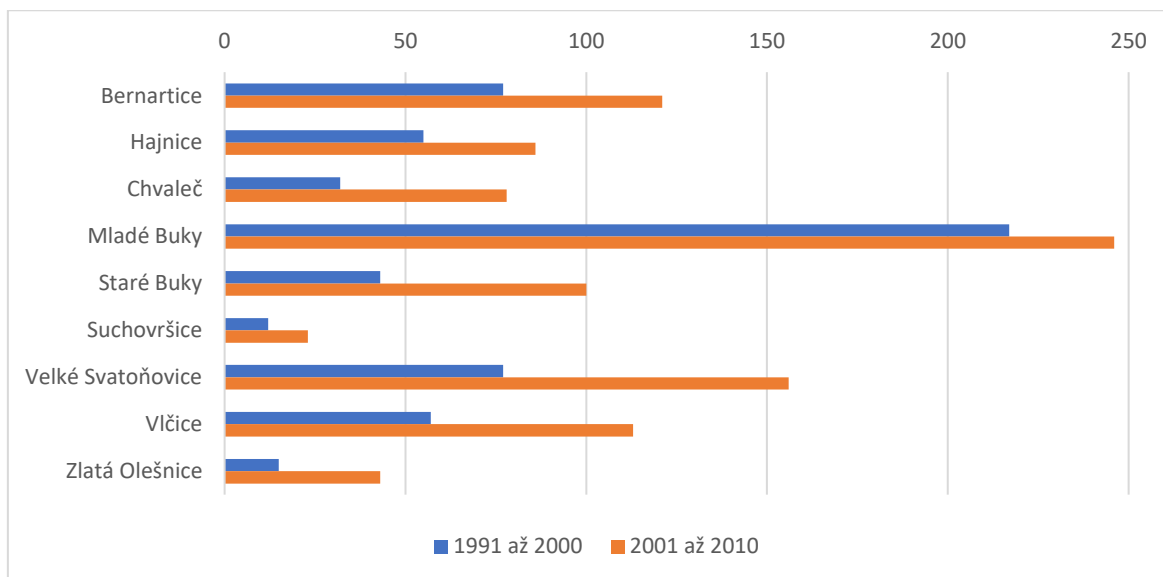
Obr. 7: Index intenzity bytové výstavby ve vymezeném regionu v obdobích 2001 až 2010 a 2011 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2020), vlastní zpracování

4.3 Migrace a dojíždka

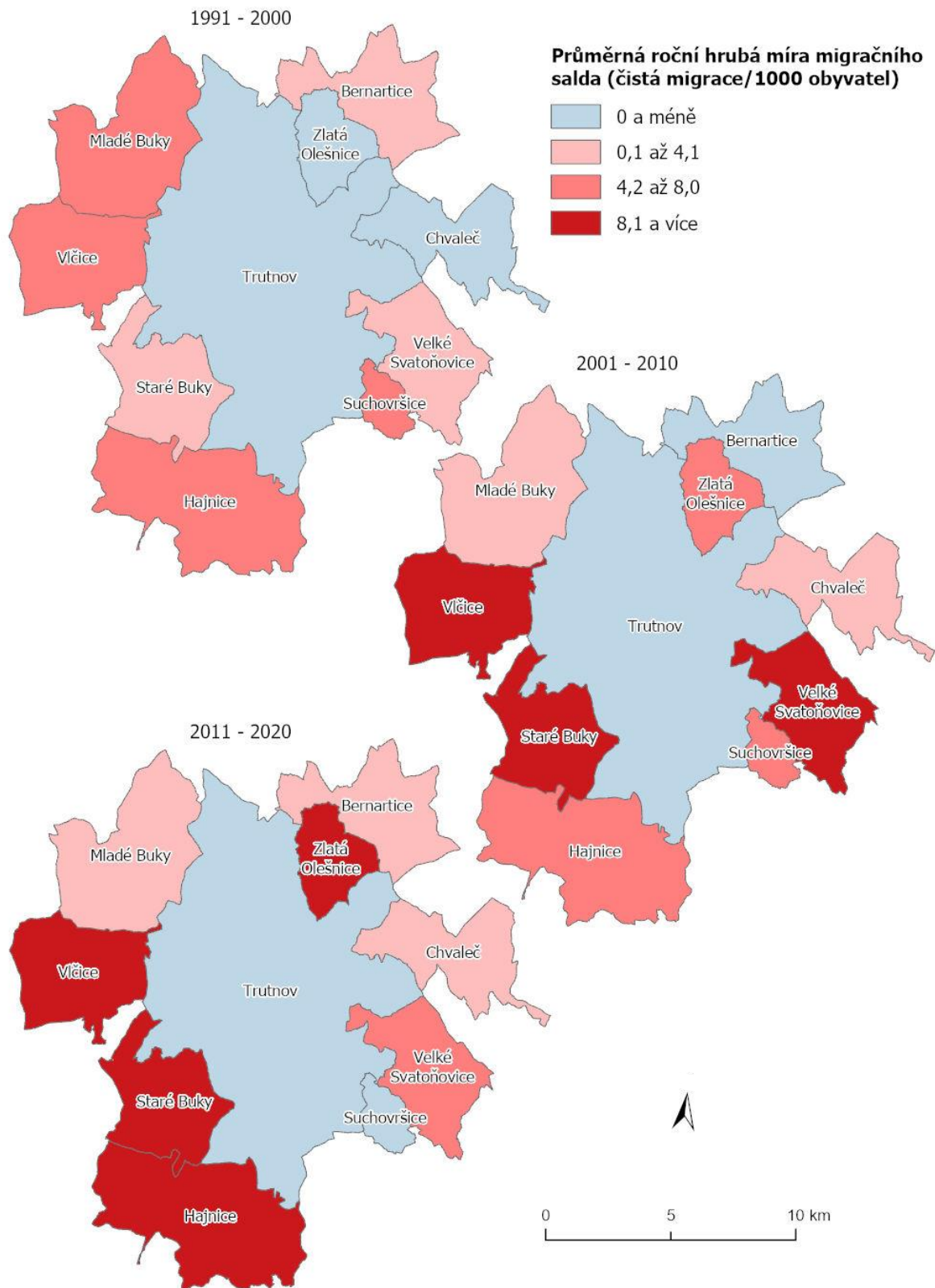
Migraci obyvatel sledujeme v rámci našeho regionu celkem 3 po sobě jdoucí období. Na Obr. 9 tato období zobrazují kartogramy ukazující průměrnou roční míru migračního salda v jednotlivých obcích. Jádrové město Trutnov se nachází ve všech obdobích v záporných číslech, jak již naznačila předchozí analýza migrační dynamiky regionu a indexu změny počtu obyvatel. Při srovnání období 1991 až 2000 a 2001 až 2010 byla nejvyšší průměrná roční hrubá míra migračního salda v obcích Velké Svatoňovice a Staré Buky. Při porovnání s daty o migraci obyvatel do obcí právě z Trutnova viz Obr. 8, byl u obou jmenovaných obcí migrační přírůstek mezi obdobími až dvojnásobný. To samé platilo i pro obce Chvaleč, Vlčice a Zlatá Olešnice. Celkově byl v období let 2001 až 2010 ve všech obcích větší počet imigrantů z Trutnova. To znamená, že po roce 2000 probíhala suburbanizace migrací obyvatel ve větší míře.

Při pohledu na průměrnou roční hrubou míru migračního salda za nejmladší sledované období 2011 až 2020 vidíme, že byl přísun obyvatel migrací do okolních obcí nejsilnější. Celkem 4 obce (Hajnice, Staré Buky, Vlčice a Zlatá Olešnice) měly hodnotu průměrné roční hrubé míry migračního salda větší než 8,1. Jediný výrazný úpadek v tomto období zaznamenaly obce Velké Svatoňovice a Suchovršice.

Obr. 8: Absolutní počet přistěhovalých do obcí vymezeného regionu směrem z Trutnova za období 1991 až 2000 a 2001 až 2010

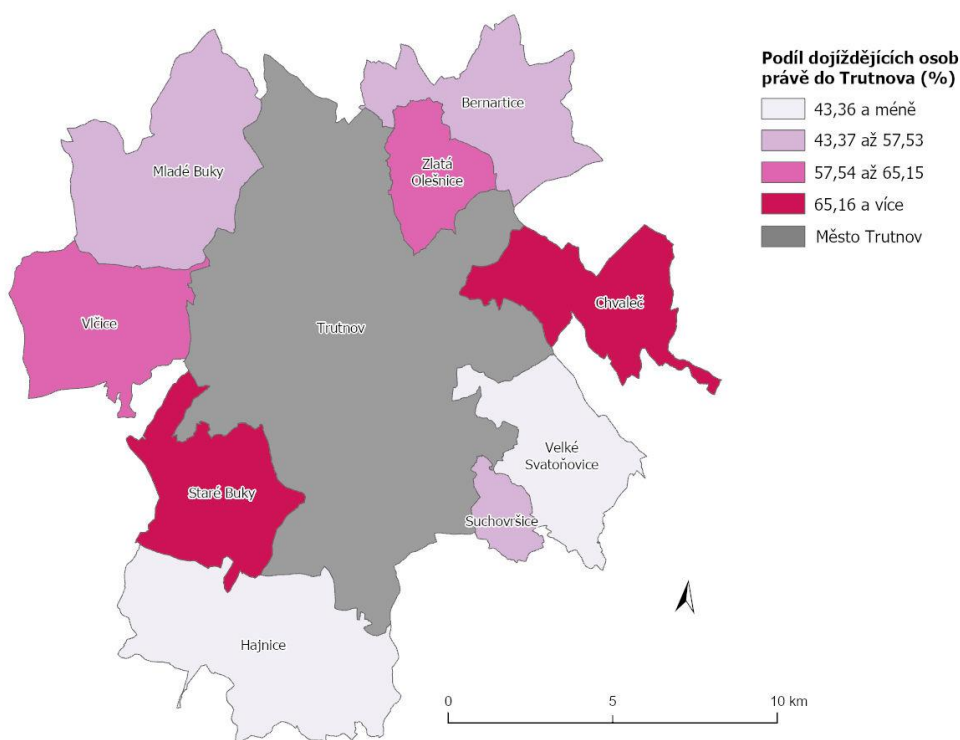
Zdroj: ČSÚ (2011), vlastní zpracování

Obr. 9: Průměrná roční hrubá míra migračního salda ve vymezeném regionu v obdobích 1991 až 2000, 2001 až 2010 a 2011 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2020), vlastní zpracování

Podíl dojíždějících osob z obcí právě do Trutnova nám ukazuje závislost obyvatel jednotlivých obcí na jádrovém městě. Nejvyšší podíl dojíždějících osob, které dojíždějí právě do Trutnova, měly v roce 2011 obce Staré Buky a Chvaleč, kde hodnota podílu činí 65,16 % a více viz Obr. 10. Vyšší hodnoty nad 57,54 % měly také obce Vlčice a Zlatá Olešnice. Nejnižší podíl z dojíždějících právě do Trutnova byl v obcích Hajnice a Velké Svatoňovice. V Hajnici to bylo z důvodu města Dvora Králové nad Labem, které má pro obec stejně jako Trutnov dobrou dopravní dostupnost. Do Dvora Králové nad Labem takto dojíždělo kolem 30 % všech dojíždějících. V rámci Velkých Svatoňovic byla situace podobná, kdy obyvatelstvo vyjíždělo do Malých Svatoňovic a do Úpice.

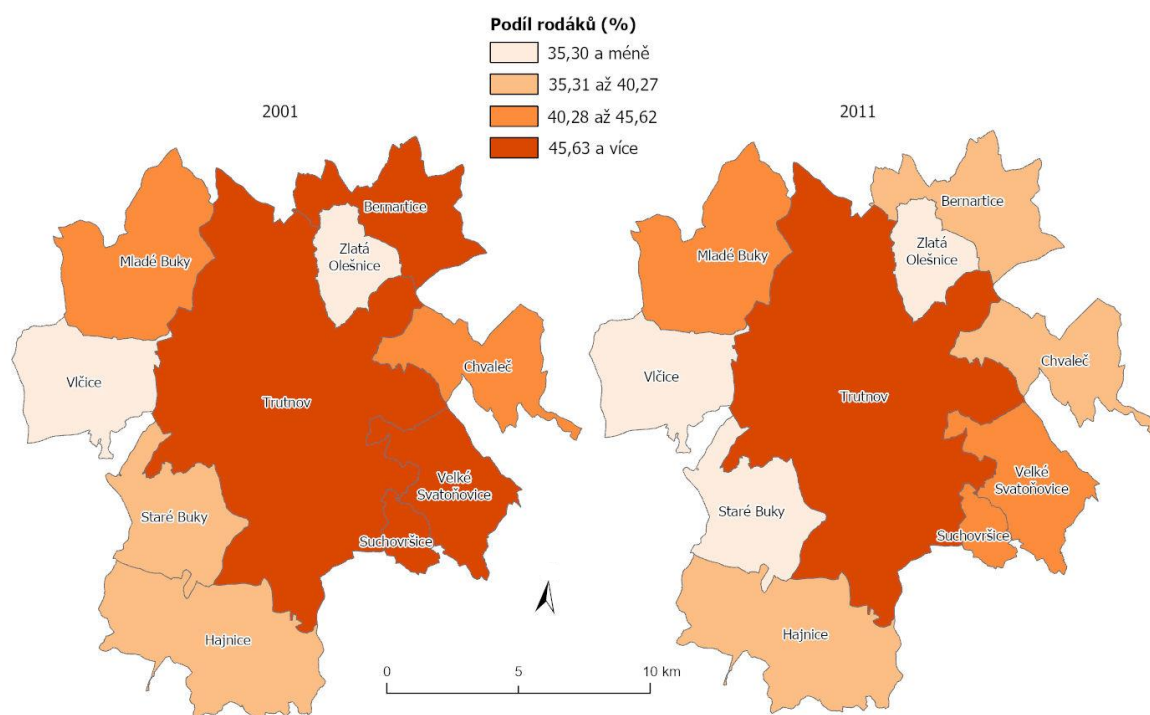
Obr. 10: Dojíždka do zaměstnání a škol do Trutnova z okolních obcí vymezeného regionu v roce 2011

Zdroj: ČSÚ (2011), vlastní zpracování

4.4 Změny struktury obyvatelstva

Následující podkapitola se věnuje změnám struktury obyvatelstva v obcích mezi lety 2001 a 2011. Tím, že se do suburbii stěhují lidé z jádrového města, mladšího věku a vyšším vzděláním, tak byly celkem provedeny 3 analýzy: podíl rodáků, podíl populace s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou a index stáří.

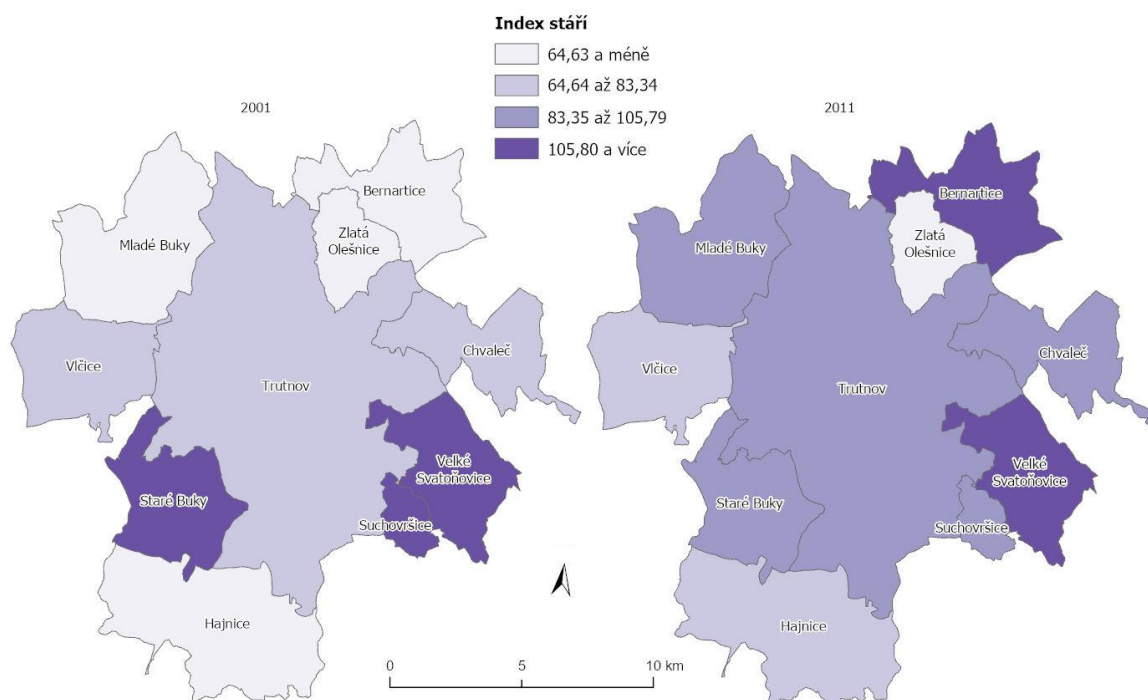
V rámci podílu rodáků viz Obr. 11 se pro mladší období 2011 očekávaly vlivem silnější suburbanizace v okolních obcích Trutnova nižší hodnoty. To se také u většiny z obcí potvrdilo. Pouze podíl rodáků v obcích Hajnice, Mladé Buky a Zlatá Olešnice zůstal téměř neměnný. Největší pokles rodáků, okolo 10 procentních bodů, byl v obcích Bernartice a Velké Svatoňovice. V roce 2011 byl nejvyšší podíl rodáků v jádrovém městě Trutnov.

Obr. 11: Podíl rodáků ve vymezeném regionu v letech 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ (2001, 2011), vlastní zpracování

Výsledky analýzy indexu stáří jsou mezi lety 2001 a 2011 zkruseny demografickým stárnutím populace². Předpokládalo se, že pro mladší období by mohly být jeho hodnoty v okolních obcích Trutnova nižší. Avšak jak je patrné hned z prvního pohledu na kartogramy na Obr. 12, tak ve většině obcí je v roce 2011 index stáří vyšší než v roce 2001. Jediné 2 obce, kde mezi sledovanými lety došlo k snížení indexu stáří, byly obce Staré Buky a Suchovršice. Tyto obce měly vysoký index stáří již v roce 2001, a také pro rok 2011 zůstal na vysoké hodnotě.

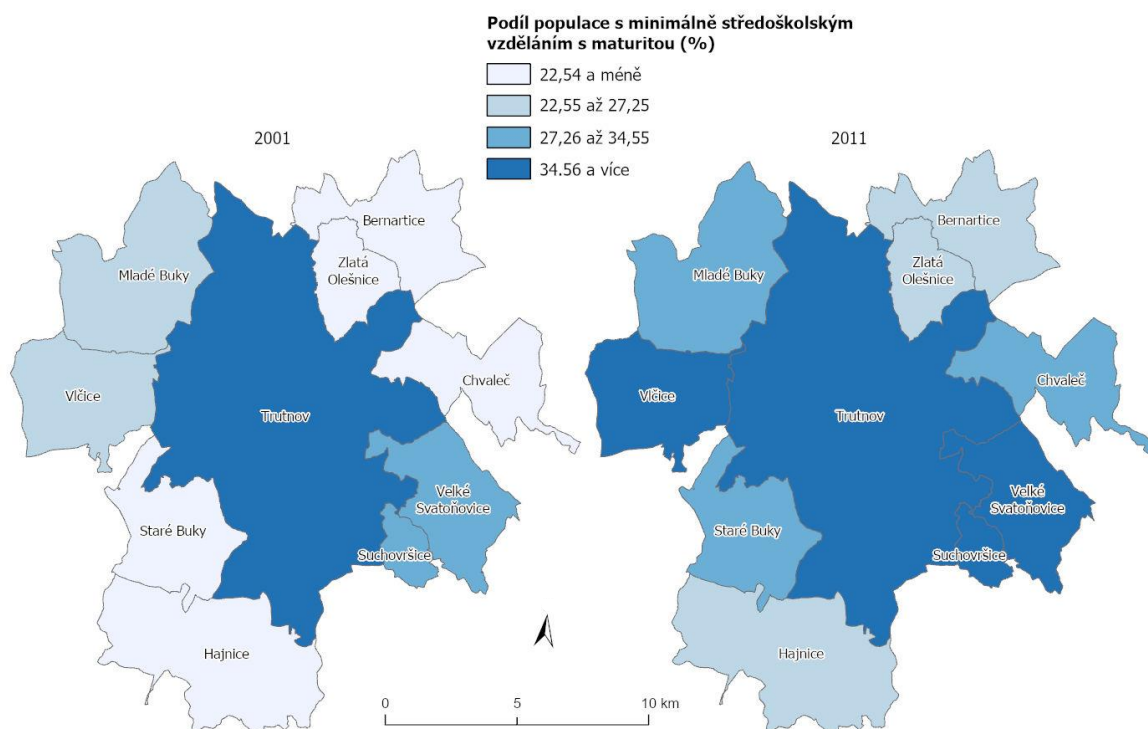

Obr. 12: Index stáří ve vymezeném regionu v letech 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ (2001, 2011), vlastní zpracování

² Demografické stárnutí populace je proces, při kterém dochází k přeměně z progresivního typu věkové struktury k stacionárnímu až regresivnímu typu věkové struktury. Dochází tedy k tomu, že je vyšší počet lidí ve věku 65 let a více než dětí ve věku 0 až 14 let (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008).

U podílu populace s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou, se u okolních obcí Trutnova naopak očekávaly vyšší hodnoty, mezi starším a mladším obdobím. To se nám bez výjimky potvrdilo u všech sledovaných obcí viz Obr. 13. Největší nárůst až o 10 procentních bodů byl v obcích Staré Buky, Suchovršice a Vlčice. Celkově za celý region byl nejvyšší podíl populace s minimálně středoškolským vzděláním s maturitou (34,56 % a více) v obcích Suchovršice, Velké Svatoňovice, Vlčice a v jádrovém městě Trutnov, kde ke zmiňovanému vzdělání především dochází.

Obr. 13: Podíl populace s minimálně středoškolským vzděláním s maturitou ve vymezeném regionu v letech 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ (2001, 2011), vlastní zpracování

4.5 Budoucí výstavba

Podkapitola o budoucí výstavbě se zabývá jedním územím určeným ke komerční výstavbě na území Trutnova a stručnou charakteristikou budoucího plánování obce Vlčice u Trutnova.

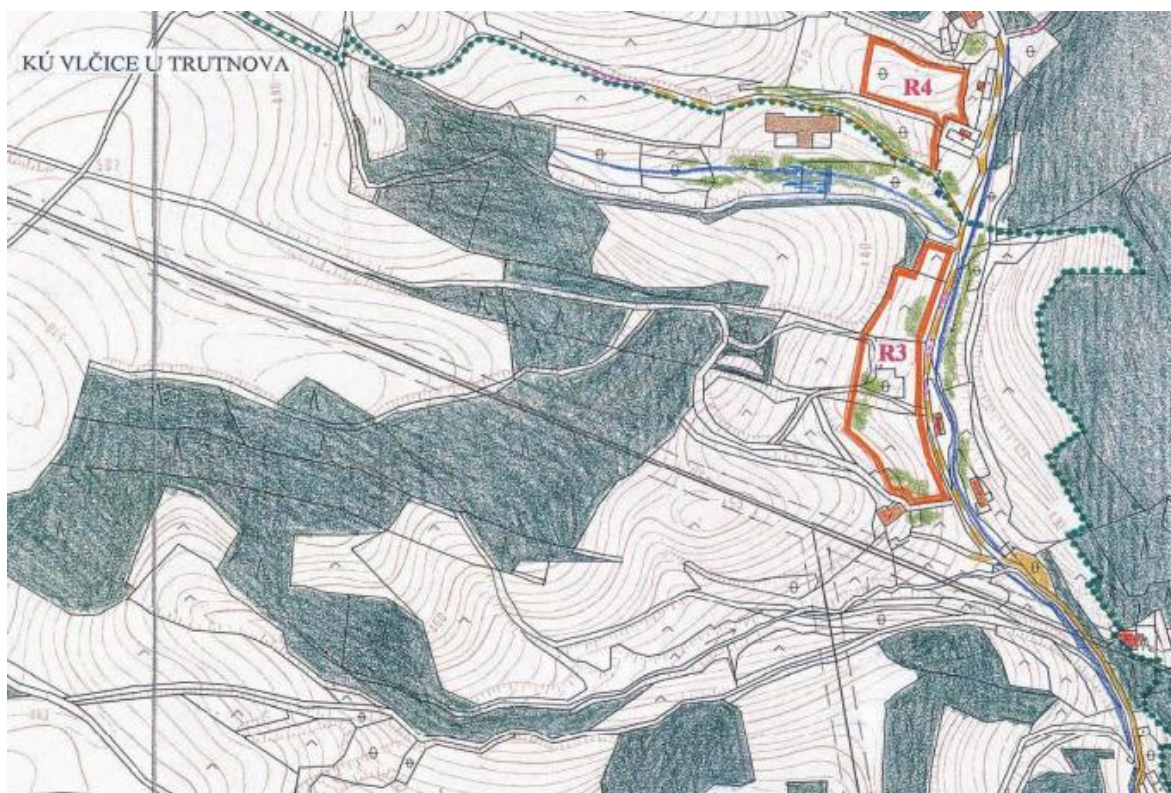
Na Obr. 14 je zaznamenán průběh výstavby obchodní a průmyslové zóny nacházející se při hlavní komunikaci vedoucí směrem do východní části Krkonoš. V první fázi výstavby vznikla obchodní část výstavbou hypermarketu Tesco, prodejny stavebnin OBI a dalších menších stavebních jednotek. Druhá etapa pak zahrnovala výstavbu továrny firmy Pepperl+Fuchs Manufacturing a elektrotechnické firmy ABB. Celkem se již podařilo obsadit dvě třetiny celé oblasti určené k výstavbě a zájem o výstavbu mají další firmy. Mezi jednu z nich patří např. firma Casia vyrábějící obaly pro potravinářský, farmaceutický a kosmetický průmysl (Vokatý, 2021).

Obr. 14: Průběh výstavby obchodní a průmyslové zóny v Trutnově v letech 2012, 2015, 2018 a 2020

Zdroj: Mapy.cz (2020)

Na území obce Vlčice u Trutnova se v územním plánu obce z roku 2004 nacházelo celkem 8 pozemků určených k plánování bytové výstavby o celkové rozloze cca 14 ha. Do současnosti došlo k zastavění dvou pozemků. Jeden, jehož plocha činila 3,80 ha, byl zastavěn rozptýlenou zástavbou o 12 rodinných domech (k roku 2020). Obdobně byla zastavěná také druhá lokalita o rozloze 2,75 ha (21 nových rodinných domů). Na území obce se tak z územního plánu nachází ještě dalších 6 ploch, které by mohly být určené k budoucí rezidenční výstavbě. Jedna z největších o velikosti 3,21 ha je navrhována k výstavbě nízkopodlažních bytových domů z důvodu obdobné zástavby v okolí. Na území obce se také nacházejí 2 území určená k výstavbě rekreačních domů (viz Obr. 15) o celkové rozloze 1,41 ha. Oba pozemky se nacházejí při evropsky významné lokalitě Hrádeček, což zajišťuje klidnou oblast a prakticky vylučuje další výstavbu v okolí (Územní plán Vlčice, 2004).

Obr. 15: Lokalizace vybraných pozemků určených k nové rezidenční výstavbě v obci Vlčice u Trutnova

Zdroj: Územní plán Vlčice (2004)

5. Diskuze

I když je suburbanizace na našem území vnímána jako celkem nový proces, tak je jejímu výzkumu v literatuře věnována značná pozornost. Avšak i přesto nám není známá jednotná metoda jejího hodnocení. Ať už má sloužit k vymezení zájmového území nebo kritérií, které mají zhodnotit, zda k suburbanizaci v daném území dochází a v jaké míře. Jak k vymezení území, tak také k volbě kritérií, podle kterých má být suburbanizační proces zkoumán, existuje více přístupů. U některých dat (např. SLDB) může také docházet ke zkreslování analýzy, kvůli jejich charakteru a nepřesnostem.

Výběr vymezeného území pro bakalářskou práci byl inspirován podle metodiky od *Ouředníčka, Špačkové, Klsáka a Nemeškala (2018)*, která pracuje v analýze s obcemi, jako základními administrativními jednotkami. My jsme si dle mého názoru vhodně rozčlenili vymezené území ještě na katastrální území jednotlivých obcí. V rámci dostupnosti dat byla analýza za katastrální území použita pouze pro index změny počtu obyvatel a domů. Především v rámci města Trutnova, které je svým územím veliké a zahrnuje i kdysi připojené obce, byla tato analýza užitečná ke sledování suburbanizace uvnitř administrativních hranic města. Nedostatkem můžeme shledávat, že není vykresleno jádro města, které by znázorňovalo jeho kompaktní zástavbu a bylo by odlišeno od suburbii. Takto např. vymezili území Olomouce ve své metodice *Halás, Roubínek a Kladivo (2012)*.

Volba kritérií, si myslím, byla pro analýzu dostačující. Podle *Buriana, Miřikovského a Mackové (2011)* byla použita základní data (počet obyvatel, migrace a počet nově dokončených bytů) ukazující na probíhající proces suburbanizace. Vedle těchto dat byla také využita data o dojížděce, která právě mohou být zkreslena nedostatky při Sčítání obyvatel, domů a bytů v roce 2011. Pro zhodnocení, zda v okolních obcích dochází ke změnám struktury obyvatel, byla použita 3 jednoduchá kritéria. Na vývoji podílu rodáků a vzdělanosti obyvatel je, vlivem probíhající suburbanizace, v analýze vidět rozdíl mezi sledovanými lety. Pouze index stáří nebyl vhodně zvolen, jelikož byl jeho výsledek zkreslen demografickým stárnutím populace (suburbanizační proces byl vidět pouze u nejvíce suburbanizovaných obcí jako jsou např. Staré Buky).

V suburbanizovaných obcích okolo Trutnova přibývá obyvatel i domů, zatímco jádrové město Trutnov svůj počet obyvatel snižuje. Tomu napomáhá fakt, že město Trutnov má v posledních 20 letech hodnotu migračního salda ve vysoce záporných hodnotách a přirozený přírůstek města není tak velký, aby hodnoty města překlopil v populačně rostoucí

dynamiku. Přesto jsou na okrajích území města Trutnova jednotlivá katastrální území, kde dochází k suburbanizaci a počet obyvatel i domů zde roste. Tato území se stávají perspektivní pro přicházející obyvatelstvo. Jedná se především o katastrální území Oblanova, které se nachází na úplném okraji města při hranicích s obcí Staré Buky. V KÚ Oblanov se mezi lety 2001 a 2011 zvedl 4krát počet domů a až 5krát počet obyvatel. Území Oblanova je atraktivní pro nově příchozí obyvatelstvo klidnou okolní přírodou s výhledy na Krkonoše i blízkostí rekreační oblasti okolo rybníku Dolce. Dalšími vysoce suburbanizovanými KÚ uvnitř administrativních hranic Trutnova jsou např. Babí, Bojiště u Trutnova, Starý Rokytník či Volanov. Nejvíce suburbanizovanou obcí nám z analýzy vyšly právě Staré Buky, u kterých pozorujeme vysoké umístění u většiny z ukazatelů. Obec disponuje jak nejvyšším indexem změny počtu obyvatel mezi lety 2001 a 2011, tak také indexem intenzity bytové výstavby za obě sledovaná období (2001 až 2010 a 2011 až 2020). Ohledně migrace má obec také jedny z nejvyšších hodnot průměrné roční hrubé míry migračního salda, především v období let 2011 až 2020. Dle změny počtu obyvatel, intenzity bytové výstavby a migrace jsou vedle Starých Buků vysoce suburbanizované také obce jako Hajnice, Velké Svatoňovice, Vlčice nebo Mladé Buky, které mají největší počet přistěhovalých právě z Trutnova v období let 1991 až 2010. Ostatní obce prochází dle analýzy slabším suburbanizačním procesem. Z podkapitoly změn struktury obyvatelstva je zjevné (kromě zmiňovaného indexu stáří), že ke změnám mezi sledovanými lety 2001 a 2011 došlo. Podíl rodáků byl ve většině obcí nižší za rok 2011 než 2001. Co se týče vzdělanosti, tak ve všech obcích stoupl podíl obyvatel s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou.

V bakalářské práci nebyla použita data o využití ploch, kvůli jejich nevypovídajícím charakteru za jednotlivé obce. Zajímavější by v tomto ohledu mohla být data za jednotlivá katastrální území obcí, která jsem však neměl při práci k dispozici. Práci by bylo možné také rozšířit o větší pozornost ohledně plánovacích ploch k suburbanizační výstavbě. Zajímavé by také mohla být analýza připravenosti jednotlivých obcí na výraznější nárůst obyvatel a zábor půdy novými stavbami. Z důvodu rozsahu bakalářské práce již na tato témata nebyl prostor.

Závěr

Po roce 1989 došlo na našem území k přechodu z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. To s sebou přineslo spoustu změn společenských, kulturních či ekonomických. Tato práce se zabývala procesem suburbanizace, která právě započala v 90. letech 20. století a od té doby se s postupem času na našem území projevuje stále silněji. Všechny změny s sebou nesou nějaké pozitivní i negativní důsledky. Suburbanizace působí především na fyzické prostředí města a jeho zázemí, dále na společnost a její dualitu mezi měšťany a venkovany, a nakonec také na environmentální prostředí. Záleží však pouze na nás, jak budeme suburbánní rozvoj korigovat a tím se snažit zamezovat negativním následkům, jakým může být např. „urban sprawl“.

Cílem práce bylo zhodnocení míry suburbanizace města Trutnova a jeho zázemí pomocí demografických údajů. Pro vyhotovení analýzy bylo vymezeno funkční území o 9 obcích a jádrového města Trutnova. Práce zjišťovala, které obce podléhají suburbanizaci nejvíce, zda probíhá suburbanizace také přímo ve městě Trutnov nebo jestli se nějak změnila struktura obyvatelstva v suburbanizovaných obcích.

Z výsledků analýzy je patrné, že suburbanizace probíhá v celém vymezeném regionu. Podle dat o počtu obyvatel a domů je také zřejmé, že suburbanizací prochází také vybraná okrajová katastrální území uvnitř hranic města Trutnov. Nejvíce se v rámci Trutnova lidé stěhují do KÚ: Babí, Bojiště u Trutnova, Oblanov, Starý Rokytník či Volanov. Co se týče okolních obcí, tak nejvyšší mírou suburbanizace se jevila obec Staré Buky, kde se pohybovaly ukazatele změn počtu obyvatel, indexu bytové výstavby či migračního salda v nejvyšších hodnotách. Dalšími silně suburbanizovanými obcemi jsou západně od Trutnova obce Hajnice, Vlčice a Mladé Buky, zatímco slabší mírou působí obce severně a východně od Trutnova. Ve většině obcí se za zkoumaná období také změnila struktura obyvatel, kdy klesl podíl rodáků či se zvedla vzdělanost populace. Celkově je z výsledků analýzy vidět, že suburbanizace v území probíhá silněji od roku 2000 a postupem času stále sílí, což bude s velkou pravděpodobností platit i do budoucna.

Summary

This bachelor thesis deals with the suburbanisation of the town of Trutnov and its suburbs. The region consists of 10 municipalities and is situated in the east of Bohemia in the northern part of the Královéhradecký region. The total area of the region is 265.67 km² and it had 37 978 inhabitants (31. 12. 2020). The territory has also been divided into individual cadastral units in order to see the process of suburbanisation within the boundaries of the town of Trutnov.

The data used for the analysis of individual indicators come mainly from the Czech Statistical Office. The results of the analysis show the extent to which the suburbanisation process in the defined area is taking place between 1991 and 2020 (subject to data availability). This is shown primarily using migration and housing construction data. The dependence of the population on the core town of Trutnov is presented by the analysis of commuters and schools. Other indicators, such as the age index, the proportion of native-born people and the proportion of the population with at least a high school diploma, give an indication of how the structure of the population has changed over the years and with ongoing suburbanisation in individual municipalities.

Thanks to the results of the analysis, we found out which municipalities have undergone the most suburbanisation in the monitored period and we also identified the peripheral cadastral units in the town of Trutnov where suburbanisation is occurring. The analysis also confirmed that suburbanisation is taking place more and more strongly in the area and is likely to continue in the future. The population structure has also changed in the municipalities.

Seznam literatury

Literární zdroje

ALEŠ, M. (2001): *Vnitřní migrace v České republice v letech 1980–1999*. Demografie, 43 (3), s. 187–201.

BERG, L. van den, DREWETT, R., KLAASSEN, L. H., ROSSI, A., VIJVERBERG, C. H. T. (1982): *A Study of Growth and Decline*. Urban Europe, 1. Oxford, Pergamon Press, 184 s. ISBN 1-48-312501-7.

BURIAN, J., MIŘIJOVSKÝ, J., MACKOVÁ, M. (2011): *Suburbanizace Olomouce – hodnocení pomocí analýzy statistických dat*. Urbanismus a územní rozvoj. 14 (5), s. 581–601.

CADWALLADER, M. (1996): *Urban geography: an analytical approach*. New Jersey: Prentice Hall, 406 s. ISBN 0-13-341637-2.

ČERMÁK, Z. (1996): *Transformační procesy a migrační vývoj v České republice*. In: HAMPL, M. a kol., Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Praha: Přírodovědecká fakulta UK Praha. s. 179-197.

ČERMÁK, Z. (2005): *Migrace a suburbanizační procesy v České republice*. Demografie, 47 (3), s. 169–176.

FEŘTROVÁ, M., ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2013): *Analýza aktérů a problémových aspektů rozhodování při nakládání s územím v suburbánních obcích*. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. eds.: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha, Academia, s. 234-255. ISBN 978-80-200-2226-4.

HALÁS, M., ROUBÍNEK, P., KLADIVO, P. (2012): *Urbánní a suburbánní prostor Olomouce: Teoretické přístupy, vymezení, typologie*. Geografický časopis. 64 (4), s. 289-310.

HALL, P. (2002): *Cities of tomorrow: an intellectual history of urban planning and design in the twentieth century*. 3.vyd. Oxford: Blackwell Publishing, 640 s. ISBN 0-631-23252-4.

HNILIČKA, P. (2012): *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy*. 2., dopl. vyd. Brno: Host, 207 s. ISBN 978-80-7294-592-4.

- HORSKÁ, P., MAUR E., MUSIL, J. (2002): *Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa*. Praha: Paseka, 352 s. ISBN 80-7185-409-3.
- MUSIL, J. (1967): *Sociologie soudobého města*. Praha: Svoboda, Sociologická knižnice (Svoboda), 325 s. ISBN 2513067.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2000): *Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace*. Geografie, 105 (4), s. 361-369.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2002): *Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu*. In: SÝKORA, L. ed.: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Ústav pro ekopolitiku. Praha. s. 39-54.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2008): *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 96 s. ISBN 978-80-86561-72-1.
- OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2008): *Současná česká suburbanizace a její důsledky*. Veřejná správa 11 (4), s. 1-4.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2011): *Suburbanizace v České republice: aktéři suburbánního rozvoje*. Geografické rozhledy, 20(3), s. 2-5.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2013): *Metodické problémy výzkumu a vymezení zón rezidenční suburbanizace v České republice*. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. eds.: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha, Academia, s. 309-332. ISBN 978-80-200-2226-4.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KLSÁK, A., NEMEŠKAL, J. (2018): *Zóny rezidenční suburbanizace v obcích Česka 2016*. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy.
- PERLÍN, R. (1999): *Venkov, typologie venkovského prostoru*. Česká etnoekologie, Etnoekologické semináře v Liběchově, Praha, s. 87-104.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): *Typologie venkovského prostoru Česka*. Geografie, 115 (2), s. 161-187.
- PTÁČEK, P. (1998): *Suburbanizace – měnící se tvář zázemí velkoměst*. Geografické Rozhledy, 7 (5), s. 134-137.

PTÁČEK, P. (2002): *Suburbanizace v USA a Německu: zdroj inspirace i poučení*. In: SÝKORA, L. eds.: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., s. 55-80.

PTÁČEK, P., SZCZYRBA Z., ŠIMÁČEK P. (2013): *Nerezidenční suburbanizace v České republice: vývoj, příčiny a důsledky*. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. eds.: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha, Academia, s. 81-101. ISBN 978-80-200-2226-4.

SÝKORA, L., (2002): *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 191 s. ISBN 80-901914-9-5.

SÝKORA, L. (2003): *Suburbanizace a její společenské důsledky*. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 39, s. 217-34.

TOUŠEK, V., KUNC J., VYSTOUPIL J. (2008): *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 416 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

VACKOVÁ, B. (2013): *Idea bydlení za městem a koncept zahradního města*. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. eds.: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha, Academia, s. 37-60. ISBN 978-80-200-2226-4.

Internetové zdroje

ČESKO. § 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) - znění od 1. 2. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 25. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#p3-1>>

ČESKO. § 3 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) - znění od 1. 2. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 25. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#p3-3>>

ČSÚ (2015a): *Metodika SLDB 2011* [online]. Český statistický úřad [cit. 20. 04. 2022]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/metodika-sldb-2011>>

ČSÚ (2020): *Metodické vysvětlivky-Bytová výstavba v Královéhradeckém kraji v dlouhodobém vývoji* [online]. Český statistický úřad [cit. 20. 04. 2022]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/142303954/33025821m.pdf/edb2e5e9-16da-4c01-9b44-af49f9057c12?version=1.3>>

CHAKRAWARTI, P., (1996): *The Dispersed City* [online]. Ekistics 63, no. 376/377/378 s. 53-60. [cit. 30. 03. 2022] Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/43622389>>

OUŘEDNÍČEK, M. (2003): *Suburbanizace Prahy* [online]. Sociologický Časopis. Review 39 (2), s. 235-53. [cit. 28. 03. 2022] Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/41131909>>

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ P. (eds.), et al. (2013): *Populační vývoj v zázemí českých měst jako důsledek procesu suburbanizace: Analytické texty k souboru specializovaných map* [online]. Praha: Přírodovědecká fakulta UK v Praze [cit. 06. 04. 2022] Dostupné z: <http://www.atlasobyvatelstva.cz/sites/default/files/_UPLOAD/tacr/Analyticke_texty_TA_CR_2013.pdf>

MMR (2013): *Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014–2020* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 04. 03. 2022]. Dostupné z: <[https://mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/regionalni-politika/koncepce-a-strategie/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2014-2020-\(1\)](https://mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/regionalni-politika/koncepce-a-strategie/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2014-2020-(1))>

Datové zdroje

ARCDATA PRAHA (2016): ArcČR® 500 3.3 [online]. [cit. 28. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-4-0>>

ČSÚ (2001): *Základní informace o České republice, krajích, okresech a obcích ze sčítání 2001* [online]. Český statistický úřad [cit. 15. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-minulych-scitani>>

ČSÚ (2001): *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. Český statistický úřad [cit. 15. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/okresy/cz0525>>

ČSÚ (2011): *Tab. 112 Obyvatelstvo podle pohlaví a podle věku, rodinného stavu a nejvyššího ukončeného vzdělání v obci* [online]. Český statistický úřad [cit. 15. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&pvokc=&katalog=30814&pvo=OTOB112&z=T#w=>>>

ČSÚ (2011): *Tab. 111 Obyvatelstvo podle pohlaví a podle druhu pobytu, státního občanství, způsobu bydlení, národnosti a náboženské víry v obci* [online]. Český statistický úřad [cit. 15. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vyhledavani&katalog=all&vyhltext=narozen%C3%AD%20v%20obci>>

ČSÚ (2011): *Tab. 714 Vyjíždějící do zaměstnání a do školy podle pohlaví, věku a podle obce vyjížděky a obce dojížděky* [online]. Český statistický úřad [cit. 15. 03. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/23052-13-n-k3085_2013-30>

ČSÚ (2020): *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. Český statistický úřad [cit. 21. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>>

ČSÚ (2020): *MOS – Městská a obecní statistika* [online]. Český statistický úřad [cit. 21. 03. 2022]. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/mos/okres.jsp?k=CZ0525>>

ČSÚ (2020): *Tab. 14 Dokončené byty v obcích* [online]. Český statistický úřad [cit. 21. 03. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/bvz_cr>

Mapy.cz (2021): © Seznam.cz, a.s. [online]. [cit. 13. 04. 2022]. Dostupné z: <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.6252330&y=49.8022514&z=8&l=0>>

Územní plán Vlčice. Územně plánovací dokumentace ORP na území Trutnov (31 obcí) [online]. [cit. 14. 04. 2022]. Dostupné z: <<http://upd.trutnov.cz/upd/vlcice-u-trutnova/>>

VOKATÝ, M. (2021): *KFC u Teska bude. Do obchodní a průmyslové zóny navíc míří další firmy*. In: CAJTHAML, P., Trutnovinky-Regionální portál pro Trutnov a okolí [online]. TN Média s.r.o. [cit. 13. 04. 2022]. Dostupné z: <<https://trutnovinky.cz/zpravy/z-trutnova/2021/duben/kfc-u-teska-bude-do-obchodni-a-prumyslove-zony-navic-miri-dalsi-firmy/>>

Seznam tabulek a obrázků

Tabulky

Tab. 1: Matice zdrojových a cílových oblastí migrace v rámci suburbanizace a dalších procesů	12
Tab. 2: Sídelní struktura regionu dle velikostních kategorií obcí (k 31. 12. 2020)	21

Obrázky

Obr. 1: Katastrální území a obce zájmového regionu, vymezení regionu v rámci Královehradeckého kraje.....	20
Obr. 2: Populační dynamika regionu v rozmezí let 2000 až 2020	22
Obr. 3: Migrační dynamika regionu v letech 2000 až 2020	23
Obr. 4: Index změny počtu obyvatel na úrovni katastrálních území vymezeného regionu mezi lety 2001 a 2011	24
Obr. 5: Bazický index vývoje počtu obyvatel v obci Staré Buky v období let 1991 až 2020	25
Obr. 6: Index změny počtu domů na úrovni katastrálních území ve vymezeném regionu mezi lety 2001 a 2011	26
Obr. 7: Index intenzity bytové výstavby ve vymezeném regionu v obdobích 2001 až 2010 a 2011 až 2020	27
Obr. 8: Absolutní počet přistěhovalých do obcí vymezeného regionu směrem z Trutnova za období 1991 až 2000 a 2001 až 2010	28
Obr. 9: Průměrná roční hrubá míra migračního salda ve vymezeném regionu v obdobích 1991 až 2000, 2001 až 2010 a 2011 až 2020	29
Obr. 10: Dojížděka do zaměstnání a škol do Trutnova z okolních obcí vymezeného regionu v roce 2011	30
Obr. 11: Podíl rodáků ve vymezeném regionu v letech 2001 a 2011	31
Obr. 12: Index stáří ve vymezeném regionu v letech 2001 a 2011	32
Obr. 13: Podíl populace s minimálním středoškolským vzděláním s maturitou ve vymezeném regionu v letech 2001 a 2011	33
Obr. 14: Průběh výstavby obchodní a průmyslové zóny v Trutnově v letech 2012, 2015, 2018 a 2021	34
Obr. 15: Lokalizace vybraných pozemků určených k nové rezidenční výstavbě v obci Vlčice u Trutnova.....	35

Přílohy

Příloha 1: Rezidenční zástavba ve městě Trutnov-katastrální území Oblanov

Zdroj: vlastní fotografie, duben 2022

Příloha 2: Rezidenční zástavba ve městě Trutnov-katastrální území Bojiště u Trutnova

Zdroj: vlastní fotografie, duben 2022

Příloha 3: Rezidenční zástavba (vzorový dům) v obci Staré Buky

Zdroj: vlastní fotografie, duben 2022

Příloha 4: Komerční suburbanizace ve městě Trutnov

Zdroj: vlastní fotografie, duben 2022